Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ.
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной 21-һээ гарана | № 299 (16822) | 1984 оной декабриин 29, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

БУРЯАДАЙ АССР-эй АЖАЛШАДАЙ 1985 ОНОЙ

СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

...аа XXVI съездын болон ЦК-гай удаадахи Плену... ...идхэбэринүүдые бэелүү... ...адай автономито Совет Республикын ажалшад экономикоёо, соёл куль... ...ашадань хүгжөөхэ, хүн ...дал байдалые һайжаруул... зарим тэды амжалта...

...Совет правительствын болон гадаадын полити... ...ыгөөр ойлгожо, һайшаан үйлэдбэридэ түйлагдаһан ...дынгүүдые саашадань арь... ...бхижүүлхэ, тэрэнэй ашаг ...бүри дээшэлүүлхэ, бухы ...эгсэгнүүдые арьбалха ту... К. У. Черненкын табиһан ...дые бодото дээрэнь бэе... ...үлөө тэмсэжэ, республи... ...ад арбан нэгэдэхи табан ...жэлэй жэлдэ ороходоо, ...ИИМЭ СОЦИАЛИС УЯЛ... ...АБАНА.

...ажахын бухы һалбари... ...мжын түсэбүүдые дүүр... ...ажалша коллективүүдэй ...үгжөөжэ, эрдэм-техникын ...түргэдхэн, үйлэдбэриин ...саашадань ехэ болгохо, ...еханизмые нарижуулан ...а, ажалай эмхидхэлэй ...уримые дэлгэрүүлжэ, гу... ...ые бэхижүүлһэнэй үндэ... ...ай бүтээсые түсэбһөө га... ...оцентһээ бага бэшээр ...э.

...ына, түүхэй эдэй, түли... ...үсэнэй болон бусад ноосэ ...дые гамтай наринаар ...алмалта арьбалалта хэхэ ...ридхэлнүүдые нэбтэрүүл... ...аргашануудые баталагда... ...һоонь, тогтоомол хэрэг... ...бага болгон нэмэжэ хо... ...илго табигдана. Жэшээнь, ...й болон пеэшэнгүүдэй электрын болон дулаа ...сэнэй, металлай зүйлнүү... ...алгые — дунда зэргээр ...т, цементын—4 хүрэтэр ...одоной хэрэгсэлнүүдэй— ...т, автомобильна түлишын ...е 9 процентээр хороохо. ...һалбаринуудай даабари... ...агүй дүүргэжэ, арьбал... ...сэлнүүдээрээ хоёр үдэр ...э арга олгохо.

...арижуулгын, ухаалан зо... ...радхалнуудые нэбтэрүүл... ...р 11 миллионһоо бага ...игэй экономическа ашаг ...а.

...МЫШЛЕННОСТЬДА

...худалдаха жэлэй түсэ... ...рһоонь урид, декабриин ...дүүргэхэ. Түсэбһөө га... ...ллион киловатт-час элек... ...хүсэ гаргаха, 14 мянган ...у нүүрһэ малтажа абаха, ...онно цемент үйлэдбэрил... ...ан кубометр модо стол... ...градай хэрэглэмжын эд ...н гаргалгые 1,6 милли... ...оор дээшэлүүлхэ. Про... ...продукци бүтээжэ, хэрэг... ...хүргэхэ түсэбые жэгдэ ...ргэхэ, ажалай бүтээсые ...эй ашаар тэрэ про... ...н гаргалгые 95 процен... ...лгохо зорилго табигдана. ...оо автомат болон гүйсэд ...ргадамал 20 лини, 30 ...болон автооператорнүү... ...ха, үндэр бүтээсэтэй 500 единицэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые тодхохо.

К. Е. Ворошиловай нэрэмжэтэ Днепропетровско комбайнай заводой коллективэй дүй дүршэлые хэрэглэн, үйлэдбэриин процессүүдые оньһожоруулжа, автоматизацилжа, хүдэлмэришэдэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ аттестаци хэһэнэй, тэдэнэй уралан нарижуулгые хэрэглэһэнэй ашаар үйлэдбэриин хүсэнүүдые ашаг үрэтэйгөөр хүдэлгэжэ, гараар хэгдэдэг ажалые 42-һөө 39 процент хүрэтэр хороохо, 952 хүниие хүшэр хүндэ бар хүсэнэй ажалһаа сулөөлхэ.

Ажалаа болон түлөөһээ бригадна гуримаар эмхидхэдэг хүдэлмэришэдэй тооё 69 процентдэ, тэрэ тоодо ажахын тоосооной гуримаар хүдэлдэг бригаднуудые 15 процент хүрэтэр олошоруулха.

Продукциин шанарые хүтэлбэрилхэ комплексно гуримые нэбтэрүүлжэ гол түлэб дүүргэхэ. Аттестаци гарадаг бухы продукцинуудай гүрэнэй Тэмдэгтэй зүйлнүүдые бүтээн гаргалгые 2 процентээр дээшэлүүлхэ. 150-һаа үсөөн бэшэ шэнэ түхэлэй продукцинуудые үйлэдбэрилдэг болохо. Тэжээл жэжэлэн хэршэдэг «Баргузин-80» түхэлэй шэнэ түхеэрэлгэнүүдые олоор бүтээн гаргахаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэжэ дүүргэхэ.

Агууехэ Октябриин социалис революциин 68 жэлэй ой болотор туулга, цинк, плавико-шпадые ехээр ноосэлхэ жэлэй түсэбые дүүргэхэ. Ашагта малтамалнуудай 7 уурхайе промышленна ашаглалгада тушааха.

ХҮДӨӨ АЖАХЫДА

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг үрэ ехэтэй, улам хүсэтэй болгоһоной ашаар ороһо таряа үйлэдбэрилгые 550 мянган тоннодо, хартаабха— 130 мянган тоннодо, овощ —40 мянган тоннодо, тэжээлэй корнеплодуудые 120 мянган тоннодо хүргэхэ, бухыдэнь 526 мянган тонно үбһэ, 230 мянган тонно сенаж, 963 мянган тонно силос, 37 мянган тонно витаминтай ногооной гурил бэлэдхэхэ.

Гүрэндэ 75 мянган тонно таряа, 52 мянган тонно хартаабха, 28 мянган тонно овощ худалдаха. Ороһо тарянай болон тэжээлэй ургамалнуудай, сабшалангай үбһэ ногооной ургасые дээшэлүүлхэ эмхидхэлэй-техническэ бухы комплексно хэмжээнүүдые ажахы бүхэндэ бэелүүлхэ. Тиигэжэ адууһа малые бүдүүн болон шэмэтэ тэжээлээр хүсэд хангаад, тэрэнэй ашаар тэжээлдэ ороо-һо таряанай гаргашые хороохо.

1985 оной апрелиин 10 болотор тракторнуудые, тарилгын болон газарай хүрьһэ элдүүрилгын машинануудые заһабарилжа дүүргэхэ, таряа хуряалгын комбайнуудай, тэжээл бэлэдхэлгын бухы техникын заһабарилгые июниин 15 болотор дүүргэжэ, хүдэлүүеэр бэлэн болгохо.

Бухыдэнь 4,4 мянган гектар уһалагдадаг шэнэ газар ашаглаха, 3,2 мянган гектар газар уһалха уһалууриин системэнүүдые һэльбэн шэнэлхэ, 70 мянган гектарта намаг хатаажа ашаглаха, уһалга хэгдэхэгүй 24 мянган гектар газарта культуртехническэ хүдэлмэри бэелүүлхэ.

Энэ жэлдэ мяха үйлэдбэрилгые 72 мянган тоннодо, һү—170 мянган тоннодо, нооһо 5545 тоннодо (физическэ шэгнүүрээр), үндэгэ — 196 миллиондо хүргэхэ.

Гүрэндэ 71 мянган тонно мяха, 138 мянган тонно һү, 165 миллион үндэгэ, 2800 тонно сэбэр утаһатай нооһо худалдаха. Бухы һүнэй 75 процентһээ бага бэшыень нэгэдэхи сортоор тушаадаг болохо, бухы малай 75 процентһээ үсөөн бэшыень эрхим тарган, дунда шадалтайгаар мяханда тушааха продукци бүйлүүлан гаргадаг промышленна предприятинууд болон колхоз, совхозууд, гүрэнэй бусад ажахынуудай хоорондохи сэхэ холбоое үргэдхэхэ.

Мяханда тушаагдаха бухы малые ажахы бүхэндэ һайнаар шахан таргалуулжа, үхэр бүхэнэй шэгнүүрые дунда зэргээр 340—350 килограммһаа бага бэшэ, хонин бүхэниие—37, гахай бүхэниие—100 килограммла хүргэжэ, гүрэндэ тушааха, үнеэн бүхэнһөө дунда зэргээр 1800 килограмм һү һааха, эмэ тахяа бүхэнһөө 224-һөө үсөөн бэшэ үндэгэ абаха. Хонин бүхэнһөө дунда зэргээр 3,4 килограмм нооһо хайшалха.

Тарян болон мал ажалда зональна гурим нэбтэрүүлхэ хүдэлмэриие эршэмтэйгээр үргэлжэлүүлхэ, эрдэм наукын болон түрүү дүй дүршэлэй түйлалтануудые, шэнэ һайн технологинуудые нэбтэрүүлхэ, ажалай болон технологическа журамые бэхижүүлхэ, тэрэшэлэн колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин бухы һалбаринуудай подразделенинүүдые хамтын подрядай гуримда оруулха.

Хүдөө ажахын предприятинуудай материально-техническэ баазые саашадань бэхижүүлхэ хүдэлмэриие үргэноор ябуулха.

КАПИТАЛЬНА БАРИЛГА

Барилгын продукци гаргалгын болон барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэбөө декабриин 29 болотор дүүргэхэ. Хүдэлмэрее эрхим шанартайгаар бэелүүлхэ, объектнүүдэй 60-һаа доошо бэшэ процентыень «һайн» ба «эрхим» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр ашаглалгада тушааха. Байгал-Амарай түмэр замай барилга дээрэ Дабаан-Северобайкальск гэһэн участогые электрын элшэ хүсэндэ оруулха, Гусиноозерско ГРЭС-эй, Түгнын нүүрһэнэй уурхайн, 2-дохи ТЭЦ-эй барилга дээрэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэбые үлүүлэн дүүргэхэ. Улаан-Үдэ хотодо 4-дэхи АТС-эй, 30-дахи канализационно коллекторэй, «Туяана» нэгэдэлэй бэлэдхэлэй-эсхэлгын цехэй барилгые түгэсхэхэ, «Теплоприбор» заводой үйлэдбэриин ажаһуудалай комплексые, Улаан-Үдэ хотын һүнэй заводто хүүгэдэй эдеэ хоолой цехые ашаглалгада оруулха, Северобайкальск хотодо һүнэй заводые, 4,3 мянган толгой эбэртэ бодо малай, 26 мянган толгой хонидой байрые, 7 мянган тонно хартаабха, овощ хадагалха түхеэрэлгэнүүдые, 4,1 мянган тонно минеральна утэгжүүлгэнүүдые хадагалха складуудые барижа, ашаглалгада оруулха.

Байрын гэрнүүдые, һургуулинуудые, һургуулида ороодүй үхибүүдэй эмхи зургаануудые, соёлой-ажаһуудалай объектнүүдые бариха, ашаглалгада оруулха түсэбэй дүүргэлтые хангаха.

ТРАНСПОРТ БА ХЭЛХЕЭ ХОЛБООН

Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделенидэ ниитэ ашаа зөөлгые болзорһоонь урид — 1985 оной декабриин 27 болотор дүүргэхэ. Тиин жэлэй дүүрэтэр түмэр замай транспортаар түсэбһөө гадуур арадай ажахын 80 мянган тонно ашаа зөөхэ.

Вагондо ашаа тээлгын хэм хэмжээе 300 килограммаар дээшэлүүлһэнэй ашаар вагоной эрьесые 0,1 часаар түргэдхэхэ, нэмэлтэ ашаа тээхын тула 5 мянган вагон һуллажа сулөөлхэ.

Локомотивай ажалай сүүдхын дунда зэргын бүтээсые 0,1 процентээр, сүүдхэдээ дунда зэргын гүйдэлыень 2 процентээр дээшэлүүлхэ даабаряа үлүүлэн дүүргэхэ.

Ниитын хэрэглэмжын автомобильна транспортаар жэлэй түсэбые бүхы дүнгүүдээр болзорһоонь урид — 1985 оной декабриин 29 болотор дүүргэхэ. Түсэбһөө гадуур арадай ажахын 50 мянган тонно ашаа, 100 мянган пассажирнуудые зөөхэ, 300 тонно түлишэ-түрхилгын материалнуудые алмаха.

Авиационно транспортаар пассажирнууд ба ашаа зөөхэ жэлэйнгээ түсэбые декабриин 29 хүрэтэр дүүргэхэ. Самоледууд болон вертоледуудай коммерческэ ашаа тээлгые, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар пассажирнуудые зөөхэ түсэбөө 1,8 миллион пассажиро-километрээр, ашаа зөөлгые 108 мянган тонно-километрээр үлүүлэн дүүргэхэ.

Гол мүрэнэй транспортаар ашаа зөөлгын түсэб болзорһоо хоёр үдэрөөр урид дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 10 мянган тонно арадай ажахын ашаа зөөхэ.

Хэлхеэ холбооной предприятинуудаар хүн зониие хангалгые һайжаруулжа, өөрынь үнэ сэнгые 0,5 процентээр хямдаруулха.

Нижнеангарск тосхондо 1000 номертой АТС-эй барилгые болзорһоонь урид — 1985 оной ноябриин 7 болотор дүүргэжэ, ашаглалгада тушааха. Улаан-Үдэ — Хурамхаан гэһэн участогта 48 телефоной каналтай хэлхеэ холбооной городууд хоорондын кабельна линиие түсэбһөө гадуур бариха.

СОЦИАЛЬНА ХҮГЖЭЛТЭ БА АРАД ЗОНОЙ ҺУУДАЛ БАЙДАЛЫЕ ҺАЙЖАРУУЛГА

Социальна хүгжэлтэ болон арад зоной һуудал байдалые улам һайжаруулха талаар тогтоогдоһон бүхы хэмжээ ябуулгануудай даабаринуудые дүүргэлгые хангаха.

Дүн хамта 402 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые, 4600 һурагшадай һураха һургуулинуудые, һургуулида ороодүй 3470 хүүгэдэй эмхи зургаануудые, 650 хүнэй һууритай клубуудые барижа, ашаглалгада оруулха.

Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэлэлгые бэелүүлхэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэхэ байна. 100 мэргэжэлээр 12 мянган залуу хүдэлмэришэдые бэлдэхэ, юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудые дүүргэгшэдэй 30—32 процентһээ үсөөн бэшыень арадай ажахыда хүдэлхыень эльгээхэ. «Юрэнхы эрдэмэй һургуулиин базова предприяти тухай дүримые баталха тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1984 оной августын 30-да абаһан тогтоолые бэелүүлэн, һургуулинуудай һурагшадта зорюулжа, предприятинуудта 3180 хүдэлмэришэдэй һууриие түхеэрхэ.

Дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудта мэргэжэлтэдые һурган бэлдэлгын шанарые һайжаруулха. Дээдэ һургуулинуудые дүүргэһэн 3350, техникумууд болон училищинуудые дүүргэһэн 4350 мэргэжэлтэдые арадай ажахыда эльгээхэ.

Эдеэ хоолой промышленностиин министерствын, Гэр байрын-коммунальна ажахын министерствын техническэ мэргэжэлэй училищинуудай хоёр комплексын, Хүн зоной ажаһуудал хангалгын министерствын хамтын байрын барилгые түгэсхэхэ. Ажалай ба амаралтын 16 лагерь, һургуулинууд хоорондын һуралсалай-үйлэдбэриин 3 комбинат бариха.

Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесые 5,3 процентээр дээшэлүүлхэ, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай үйлэдбэрилэн бэлдэһэн продукциие худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхэ. Гүрэнэй худалдаа наймаанда наймаалагшагүйгөөр эд бараа худалдалгые — —58, эд хэрэглэгшэдэй кооперацида 75 процентдэ хүргэхэ.

Түбһөө нютагуудта шэлжүүлэгдэһэн эд бараа худалдалгын хэмжээе 23 миллионһоо доошо бэшэ түхэригөөр нэмээхэ.

Хүн зоной һуудал байдалые хангалгын жэлэй түсэбые 50 мянган түхэригөөр, тэрэ тоодо хүдөөгэй хүн зониие хангалгые 30 мянган түхэригөөр үлүүлэн дүүргэхэ.

СССР-эй Наукануудай академиин Буряадай филиал, ВАСХНИЛ-ай Хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын институт, дээдэ һургуулинууд эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ зэргэтэй, 35—40 научна ехэ шэнжэлгэнүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, 2,2 миллион түхэригэй ажахын-договорой хүдэлмэри бэелүүлхэ. Арадай ажахыда ехэ удха шанартай, республика дотор эрдэм-техникын хүгжэлтэ дэбжэлтэ хангаха научна шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ эрдэмтэдые элсүүлэн хабаадуулха.

Арадай элүүрые хамгаалгые нарижуулан һайжаруулха, хото, хүдөөгэй хүн зоной бэеын элүүрые шалгаха, медицинскэ хангалгые улам һайжаруулха хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ. 350 оро дэбдихэртэй больницануудые, 14 фельдшерскэ ба фельдшерско-акушерскэ пунктнуудые ашаглалгада оруулха.

Шэтын областиин болон Яхадай АССР-эй ажалшадтай заншалта мүрысоогоо үргэлжэлүүлхэ.

Абаһан социалис уялгануудаа үрэ түгэсөөр дүүргэжэ, түрэл Коммунис партиингаа XXVII съездые нэрэтэй солотойгоор угтаха, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда түйлагдаһан Илалтын 40 жэлэй ойе, стахановска хүдэлөөнэй 50 жэлэй ойе ажалай үндэр амжалтатайгаар угтахабди гэжэ Буряадай АССР-эй ажалшад КПСС-эй ЦК-е найдуулна.

СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД КПСС-эй ОБКОМОЙ БЮРОГОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ, ОБЛПРОФСОВЕДЭЙ БОЛОН ВЛКСМ-эй ОБКОМОЙ ХАМТЫН ЗАСЕДАНИ ДЭЭРЭ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭЖЭ, ҺАЙШААГДАҺАН БАЙНА.

ЭХЭ ОРОНОЙ ҮНДЭР ДЭЭДЫН ШАГНАЛНУУД БАРЮУЛАГДАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко элитэ мэдээжэ бүлэг совет уран зохёолшодто СССР-эй үндэр дээдын шагналнуудые декабриин 27-до барюулба.

Шагналнуудые барюулха үедөө нүхэр К. У. Черненко үгэ хэлээ.

Нүхэр К. У. ЧЕРНЕНКЫН хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Нэн түрүүн оршон ерэжэ байгаа Шэнэ жэлээр Таанадые үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб. Зохёохы шэнэ амжалтануудые түйлахыетнай, элүүр энхэ ябахыетнай таанадта хүсэнэб.

Элитэ мэдээжэ уран зохёолшодто Эхэ ороной үндэр дээдын шагналнуудые—Ленинэй орден, «Хадуур ба Балта» гэжэ алтан медальнуудые барюулха аятай зохид хэрэгые мүнөөдэр бэелүүлжэ байнаб. Уран һайханай литературые хүгжөөлгэдэ элитэ ехэ габьяатай байһанайнгаа, ниитын эдэбхитэй ажал ябуулһанайнгаа түлөө, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, тэдэнэр эдэ үндэр дээдын шагналнуудта хүртэбэ.

Совет хүнүүд манай уран зохёолдо дуратай юм. Тэдэнэр уран зохёолшодой зохёохы ажал хүдэлмэридэ тон хүндэтэйгөөр хандадаг. Эрхим һайн номууд соонь совет арадай гаталһан алдарта зам, баатаршалгата хэрэгүүд, манай үеын хүнэй оюун ухаан бодолой баялиг тодо хурсаар, үнэншэмэ зүбөөр харуулагдадаг байна.

Уран зохёолшод хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан һайжаруулгын, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын хэрэгтэ партиин найдамтай туһалагшад болодог юм.

Ленинэй орденоор, «Хадуур ба Балта» гэжэ хоёрдохи алтан медаляар шагнагдаһаарнь Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь нүхэр Георгий Мокеевич Марковые КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй үмэнэһөө амаршалхые хүсэнэб.

Георгий Мокеевич хадаа бэлигтэй уран зохёолшо, ниитын ажал ябуулагша болоно гэжэ манай орон дотор һайн мэдэдэг. Сибириие социалис ёһоор шэнэдхэн хубилгахэ тухай тэрэнэй романууд үргэнөөр мэдээжэ болонхой. СССР-эй Уран зохёолшодой холбооние олон жэлдэ хүтэлбэрилхэдөө, нүхэр Марков бүхы хүсэ шадалаа, эмхидхэхы бэлиг шадабаряа уран зохёолшодой зэргэнүүдые батадхалгада, арадай ажабайдалтай манай литературын холбоое бэхижүүлгэдэ зорюулжа байнхай.

Арад зоной дунда үргэнөөр мэдээжэ болоһон зохёолнуудтай элитэ совет литераторнуудай Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһөөрнь тэдэниие мүн лэ үнэн зүрхэнһөө амаршалхые хүсэнэб.

Уран зохёолшо-фронтовик Анатолий Ананьев, мэдээжэ зохёолшод Анатолий Иванов, Сергей Сартаков, академик-литература шэнжэлэгшэ Михаил Храпченко гэгшэд мүнөөдэр габьяата шагналнуудые абажа байна.

Бидэнэй хүн бүхэнэй гол ном үшөөл бэшэгдээгүй байһаар гэжэ уран зохёолшод өөһэдөө хэлсэдэг гээшэ.

Таанадые үнэн зүрхэнһөө үшөө дахин амаршалаад, шэнэ зохёохы амжалтануудые түйлахыетнай хүсэхыемни зүбшөөгыт.

* * *

Шагнагдагшадай үмэнэһөө Г. М. Марков үгэ хэлэбэ. Тэрэ иигэжэ хэлээ:

Тон хүндэтэй Константин Устинович!

Үндэр дээдын шагнал барюулһанайтнай түлөө партиин Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Совет правительстводо, Танда өөртэтнай үнэн зүрхэнһөө баяр баясхалан хүргэхыемни зүбшөөгыт.

Совет литературые хүгжөөхэ талаар минии габьяае сэгнэлгэ — нэн түрүүн манай олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн Эхэ ороной социалис соёлдо совет уран зохёолшодой оруулһан элитэ ехэ хубитые үндэрөөр мэдэрһэн ушар болоно гэжэ һайн ойлгоноб.

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной байгуулагдаһаар 50 жэлэй ой, манай холбооной правлениин ойн баярай пленум дээрэ Танай хэлэһэн зориг бадаруулма үгэ бухы уран һайханай интеллигенцидэ айхабтар ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг болоһон байна гэжэ мүнөөдэр, хүндэтэ Константин Устинович, үшөө дахин тэмдэглэхые хүсэнэб.

Танай хэлэһэн үгэ дотор соностоһон литература болон искусстводо этигэл найдал, эрилтэ уран бэлигтэ хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ гүнзэгыгөөр хадуугдаһан байна.

Бүри һайнаар хүдэлхэ, манай арадай ажабайдалые, манай баатаршалгата үе сагые уран һайханай образууд соогоо тодо хурсаар харуулха, эб найрамдалай ба зохёон байгуулгын ленинскэ суртал һургаалнуудай илан мандахын түлөө оролдосотойгоор тэмсэхэ гээшэ манай хүсэл эрмэлзэлгэнүүд, һанал бодолнууд болоно.

Совет уран зохёолшод хододоо, хаа хаанагүй, бухы юумэндэ Коммунис партитаяа хамта дабшадаг. Тэрэнэй суртал һургаалнуудһаа, түсэбүүдһээ, тэрэнэй политикаһаа, тэрэнэй баатаршалгаһаа бидэ зохёохы урма зоригжолоо, партийна шунал абьяасаа абадаг байнабди.

Манай ороной урда асари ехэ шэнэ зорилгонуудай табигдажа байхада, КПСС-эй түүхэтэ XXVII съездын урда тээ совет уран зохёолшод коммунис байгуулалтын агууехэ хэрэгтэ хүсэлэл оролдолгонуудаа улам арьбадхахын тула түрэл Коммунис партияа, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедые бүри нягтаар тойрон жагсана.

Литература болон искусстводо саг үргэлжын анхарал хандуулһанайтнай түлөө, тэдэниие жэгүүрлүүлһэн ёһотойл ленинскэ оролдолго хэшээл гаргажа байдагайтнай түлөө Танда, хүндэтэ Константин Устинович, үшөө дахин баяр баясхалан хүргэнэбди!

* * *

Хэлэһэн үгэнүүдынь ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, альга ташалгаар угтагдаһан байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Т. Н. Ментешашвили, КПСС-эй ЦК-гай соёлой таһагые даагша В. Ф. Шауро, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша В. В. Прибытков шагналнуудые барюулха үедэ байлсаа.

(ТАСС).

АХА ДҮҮ ОРОНОЙ ҺАЙНДЭР

Кубын арадтай хамта совет хүнүүд аха дүү ороной һайндэрые — Кубын революциин 26-дахи жэлэй ойе тэмдэглэжэ байна. Гайхамшагта һайндэртэ зорюулагдажа, Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан декабриин 27-до болобо.

Революциин илаһанай һүүлээр Коммунис партиингаа хүтэлбэри доро Кубын арад социально-экономическа ехэ хубилалтануудые бэелүүлһэн байгаа гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөе, политическэ бэеэ дааһан байдалые, эб найрамдалта ажабайдалые хангахын түлөө революционно түйлалтануудые хамгаалгада Кубын арадай шиидхэхы тэмсэлтэй совет хүнүүд һанал нэгэтэй юм гэжэ тэмдэглэгдээ.

Кубын хэрэгүүдые СССР-тэ саг зуура түлөөлхэ этигэмжэтэ Л. Ф. В. Васкес үгэ хэлэхэдээ, республикын ажалшад Кубын Компартиин түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлжэ, социализм байгуулгын замаар бата найдамтайгаар дабшана гэжэ мэдүүлбэ. Шэнэ байдал зохёон байгуулхадань, Кубада туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлһэнэйнь түлөө тэрэ Советскэ Союзда, социалис хани нэгэдэлтэ бухы оронуудта үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэһэн байгаа.

(ТАСС).

НЭГЭН ҺАНАЛТАЙГААР ДЭБЖҮҮЛНЭ

Улаан-Үдэдэ Зүүн Сибириин технологическа институдай коллективэй хамтын суглаан болобо. Тус суглаае институдай парткомой секретарь О. А. Морозов нээбэ.

Удаань ВСТИ-гэй биохимиин кафедрые даагша, биологиин эрдэмэй доктор В. Ж. Цыренов үгэ хэлэхэдээ, һунгуулиин Борсоевско 48-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар республикын Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Александр Алексеевич Бадиевые дэбжүүлхые дурадхаба.

Үгэ хэлэгшэд — архитектурын кафедрын профессорэй уялгые дүүргэгшэ Э. В. Демин, студентнүүд Евгений Старцев, Света Халтаева, институдай ректор Д. Ш. Фролов гэгшэд тэрэ дурадхалые халуунаар дэмжэбэд.

Хамтын суглаанда хабаадагшад Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй депутадта кандидадаар республикын Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Александр Алексеевич Бадиевые** дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри нэгэн дуугаар баталан абаба.

* * *

«Жилгражданстрой» трестын коллективэй хамтын суглаан болобо.

КПСС-эй Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь И. А. Антакшинова РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдэй, арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй һунгалтада бэлэдхэл тухай суглаарагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ.

Штукатур-шэрдэгшэдэй бригадир М. Н. Хлыстова түрүүлэн үгэ абажа, һунгуулиин Пионерскэ 38-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар бригадынгаа штукатур-шэрдэгшэ Елена Алексеевна Ваулинае дэбжүүлхые дурадхаба.

Елена Алексеевна 1983 ондо Ленинскэ комсомолой шангай лауреадай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Тэрэшэлэн КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар, ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Табан жэлэй залуу гвардеец» гэһэн хүндэлэлэй тэмдэгээр шагнагдаһанхай. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэ КПСС-эй гэшүүндэ абтаһан юм.

Е. А. Ваулинае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ тухай дурадхалые хүдэлмэришэн И. Ф. Шангин, бригадир, КПСС-эй XXV съездын делегат Л. Н. Кузнецова, «Жилгражданстрой» трестын ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Р. З. Халиулина, 1-дэхи СМУ-гай начальник В. В. Рудаков болон бусад халуунаар дэмжэбэ.

Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй депутадта кандидадаар штукатур-шэрдэгшэ **Елена Алексеевна Ваулинае** дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри суглаанда хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаа.

С. СТЕПАНОВ.

* * *

Улаан-Үдын авиационно заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй депутадта кандидадые дэбжүүлгэдэ зорюулагдаһан хамтын суглаанда олооро суглараба. Суглаае заводой профкомой түрүүлэгшын орлогшо В. С. Ширабон нээжэ, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь В. С. Тимашовто үгэ үгэбэ. Тэрэ РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдэй болон арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй һунгалтын хэмжээ ябуулганууд тухай хөөрэбэ.

Удаань заводой слесарь-туршагша И. В. Степанов ендэртэ гаража үгэ хэлэхэдээ, һунгуулиин Гастелловскэ 6-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар партиин Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь Анатолий Михайлович Беляковые дэбжүүлхые дурадхаһан байгаа.

Тэрэнэй дурадхалые заводой ахамад инженер Н. И. Дорохина, заводой профкомой түрүүлэгшэ Л. Я. Белых, цехэй хүдэлмэришэн Ю. Н. Дамбиев, заводой директор Ю. Н. Кравцов болон бусад халуунаар дэмжээ.

Суглаанда хабаадагшад һунгуулиин Гастелловскэ 6-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **Анатолий Михайлович Беляковые** дэбжүүлхэ гэһэн тогтоол нэгэн дуугаар баталан абаба.

С. АЮШЕЕВ.

* * *

Баунтын районой Цыпиканай приискын үйлэдбэриин Маловска участогай хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд, алба хаагшад һунгуулиин Багдаринай 74-дэхи округто Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй обкомой секретарь **Леонид Васильевич Потаповые** нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ.

Ажалай болон дайнай ветеран, слесарь Ф. И. Гращенко коллективэйнгээ суглаан дээрэ республикын Верховно Соведэй депутадта кандидадаар нүхэр Л. В. Потаповые дэбжүүлхые дурадхаһан байна. Энэ дурадхалыень хүдэлмэришэд П. А. Карепов, Г. П. Коневина, В. С. Авраменко, инженер Н. Д. Протасов гэгшэд халуунаар дэмжээ.

Тиихэдэ һунгуулиин 20-дохи округто арадай депутадуудай Баунтын районно Соведэй депутадта кандидадаар Маловска дизельнэ электростанциин начальник Валентина Ивановна **Сундукова** мүн лэ нэгэн дуугаар дэбжүүлэгдэбэ.

Т. АЛАШЕЕВА,
арадай депутадуудай Баунтын райсоведэй гүйсэдкомой секретарь.

...УУЛИИН ЦЕНТРАЛЬНА ...ИССИИН ЗАСЕДАНИ

...АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно ...алта үнгэргэхэ һунгуулиин Центральна комис...ын заседани комиссиин түрүүлэгшэ **В. А. Попо**...и доро үсэгэлдэр болобо.

...н Центральна комиссиин заседани дээрэ ко...шанхи хүдэлмэриин түсэб, Буряадай АССР-эй ...оведэй һунгалтада бэлэдхэлэй ябаса тухай, ...комиссиин байрлаха газар, Буряадай АССР-эй ...ведэй һунгалтада бэлэдхэлэй хүдэлмэритэй та...ла комиссиин гэшүүдые районуудта эльгээхэ ...бусад шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

...АССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада бэлэдхэл...нуудаар һунгуулиин Центральна комиссиин сек...С-эй обкомой секретарь **К. К. Шомоев**, респуб...вно Соведэй Президиумэй секретарь **И. Д. Чер**...а үгэ хэлэбэ.

ШАГНАЛ

Партийна органуудта, арадай гэгээрэлэй системэдэ олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй обкомой дэргэдэхи партийна болон совет хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ курсануудые даагша Данцаран Данцаранович **Дармаевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Партийна, совет болон ажахын органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь Виктор Добшонович **Тахановые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Партийна органуудта, арадай гэгээрэлэй системэдэ удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан КПСС-эй Түнхэнэй райкомой секретарь Энергина Зангеевна **Васильевае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Партийна болон совет органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй обкомой дэргэдэхи партийна комиссиин инструктор Фадей Иванович **Унагаевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

Арбан жэлэй алдарта зам

СССР-эй Транспортна барилгын министерствын «Нижнеангарсктрансстрой» трестын манай республикада байгуулагдаһаар арбан жэлэй ой гүйсэбэ. БАМ-ай Буряадай участогта 500 гаран километр зайда түмэр зам бариха, хото, һууринболон станцинуудые бодхоохо гэһэн зорилготойгоор байгуулагдаһан энэ трест Буряадай участогай бусад коллективүүдтэй суг шэн габьяатайгаар ажаллажа, Октябриин Революциин орденоор, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Совелэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай дурасхаалта Улаан Тугаар һаяхан шагнагдаһан байна. Мүнөө трестын барилгашад Байгал-Амарай түмэр замые саг үргэлжын ашаглалгада оруулхын, хойто зүгэй сэбдэг хүйтэн дайдын экономическосоциальна хүгжэлтын, томо-томо барилгануудые бодхоохын тула бүхы хүсэ шадалаа гүйсэд элсүүлжэ байнхай. Тус трестын ажал, хэрэгүүд тухай энэ хуудаһандамнай уншагты.

БААТАР БАРИЛГАШАДАЙ ГАБЬЯА

Хоридохи зуун жэлэй асари ехэ Байгал-Амарай түмэр харгын барилга эхилхэ гэһэн тогтоол КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет 1974 оной июль һарада баталан абаа бэлэй. Холын хойто, сэбдэг хүйтэн хизаар нютагуудта барилгын томо томо трестнүүд, управленинүүд, поезднууд болон отрядуудай коллективүүд эмхидхэгдэжэ, советороной түүхэдэ үшөо үзэгдөөгүй гайхамшаг барилга Ленэһээ Амар хүрэтэр нэгэ доро эхилээ һэм шуу. Эхэ оронойнай город, хотонууд, союзна республиканууд эрхим хүбүүд, басагадаа энэ ехэ барилгада эльгээгээ. Тэрэ гэһээр арбан жэл үлүүтэйхэн саг үнгэрөөд байна. Энэмнай түүхэдэ богонихон саг гээшэ ааб даа. Теэд энэ хугасаа соо гайхамшаг хэмжээнэй барилга хэгдээ, хэгдэнэшье.

Буряадай участок эгээл орёо, хүндэ участогуудай нэгэниинь мүн байна. Бидэ Байгалһаа Витим хүрэтэр 525 километр зайда түмэр харгын рельс табихын тула Байгалай эрьеын, Хойто Муяын хадануудые дабажа гараха ушартай болообди. Хойто Муяын хадануудай дундуур 27 километр зайда саг зуурын түмэр харгы баригдаа. Тоогүй олон уһа голнууд, мүрэнүүд барилгашадта нилээд һаад түбэг үзүүлбэ. Буряадай участогай хүдэлмэришэд Дээдэ Ангара мүрэн дээгүүр 400 метрэй, Витим дээгүүр 550 метрэй томо томо хүүргэнүүдые богони болзорой туршада, эрхим шанартайгаар барижа, ашаглалгада тушаагаа юм. Байгалһаа Витим хүрэтэр 310 ехэ, бага хүүргэ, уһа урадхуулха 520 түмэр бетон сорго хабсаргагдаа. Ленэһээ Амар хүрэтэр түмэр харгын даланай барилгада 570 миллион кубометр хайр шоройн, бутаргагдаһан шулуунай адхагдаһан байбал, ганса Буряадай участогай барилгада 117 миллион кубометр хайр шорой зөөгдэһэн байха юм. Барилгашадай, түмэр замшадай һууха 11 томо поселок, бүхэли город Хойто Байгалда баригдажа, үдэр хоногой ошохо тума шэнжэ шарайнь бүри һайхан, болбосон түхэлтэй болгогдоно.

Байрын гэрнүүдые, соёл культурын байшангуудые бариха хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдана. Һүүлэй мэдээгээр 360 мянган дүрбэлжэн метр байра ашаглалгада тушаагдаад байна. Тэрэнэй 100 мянган дүрбэлжэн метрынь саг үргэлжын байра мүн. Буряадай участогай барилгашад Витим хүрэтэр түмэр харгын рельс табиха даабаряа болзорһоонь урид дүүргэхээр уялга абаад, үнэн сэхэ ажалаар бодото дээрэнь бэелүүлжэ, Шэтын участогта һүүлшын «алтан залгалаа» холбосохо эрхэдэ хүртэһэн юм.

КПСС-эй XXV, XXVI съезднүүдэй, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ Буряадай участогай олон мянган хүдэлмэришэд бүхы хүсэ шадалаа элсүүлдэг, байгаа гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Түрэл Коммунис партиин, совет гүрэнэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ ВЛКСМ-эй XVII, XVIII съезднүүдэй нэрэмжэтэ отрядуудай, «Молодогвардеец», «Комсомолец Латвии», «Комсомолец Белоруссии», «Комсомолец Бурятии» болон бусад комсомол-залуушуулай отрядуудай гэшүүд тон ехэ хубитаяа оруулжа, асари ехэ хэмжээнэй барилга хээ, хэнэшье.

Эстониин ССР-эй түлөөлэгшэд Кичера, Литвагай ССР-эй түлөөлэгшэд Шэнэ Уоян, Латвиин, Белоруссиин ССР-нүүдэй, Буряадай АССР-эй залуу барилгашад Таксимо станциин барилгада хабаадалсажа, олон миллион түхэриг ашаглажа, асари ехэ барилга хэнэ.

«Мостострой-9» «ЗапБАМстроймеханизация», «БАМтоннельстрой», «БАМсантехмонтаж», «БАМтрансвзрывпром», «Востоксибэлектросетьстрой» трестнүүдэй хүдэлмэришэд Байгалһаа Шэтын участогай Балбухта нютаг хүрэтэр түмэр харгы бариха хэрэгтэ аргагүй ехэ хубитаяа оруулалсаа. «ЗапБАМстроймеханизация» трестын коллектив илангаяа ехэ хэмжээнэй ажал хүдэлмэри хэһэн байха юм. Эдэнэр Ленэһээ Кодарай хадануud хүрэтэр авто-харгы, түмэр харгы барилсажа, олон миллион кубометр хайр шорой зөөгөө, ёһотой баатаршалга харуулаа. Шэн зоригто ажалай түлөө, БАМ-ай барилгые жэлээр урид дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсаһанайнгаа түлөө тус коллектив Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаба ха юм.

Манай «Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллектив «Молодогвардеец», «Комсомолец Бурятии», ВЛКСМ-эй XVII, XVIII съездын нэрэмжэтэ, «Комсомолец Кабардино-Балкарии» болон бусад томо томо отрядуудай гэшүүдһээ бүридэнхэй. Комсомол залуушуул БАМ-ай барилгын түрүүшын үдэрһөө ёһотой шэн зориг харуулжа, шангаханаар хүдэлөө гээд хэлэхэ байнаб.

Би өөрөө гушаад жэлэй туршада транспортна барилгада хабаадалсажа, Сибирьтэ яһала олон томо томо объектнүүдые бодхоолсоһон хүм. Минии эхэ эсэгэ хоёр мүн лэ транспортна барилгада хүдэлһэн юм. Абакан—Тайшет гэжэ харгын барилга саг болзортонь дүүргэлсээ бэлэйб, Хребтовая—Усть-Илимск гэһэн харгын барилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнгаа түлөө би Социалис Ажалай Геройн нэрэ солодо хүртөө һэм. ВЛКСМ-эй XVII съездын нэрэмжэтэ отрядые Москва хотодо эмхидхэлсэжэ, Ленэ мүрэнэй эрьеһээ БАМ-ай барилга эхилэлсэхэ аза талаан намда тудаа юм. Залуу барилгашад Н. А. Еременко, А. В. Бондарь, В. И. Аксенов гэгшэд БАМ-ай барилгада түрүүшын үдэрһөө хабаадалсажа, эдэбхи үүсхэл, оролдолго шадабари гаргажа, арбан жэлэй туршада ажалайнгаа эршые халташье һуладхаагүй. БАМ-ай барилгада үнэн сэхээр, тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ёһотой баатаршалга харуулһан эдэ залуу нүхэдни Социалис Ажалай Геройн үндэр нэрэ солодо хүртэбэ.

Манай түрэл Коммунис партиин, Ленинскэ комсомолой хүмүүжүүлһэн залуушуул хаанашье, хэзээшье гайхамшаг ажалай үльгэр жэшээ харуулжа, Эхэ оронсо бүхы дэлхэй дээрэ суурхуулна. БАМ-ай агуу барилгада арба гаран жэлэй туршада хүдэлхэдөө, олон залуу хүбүүд, басагадай байгаалиин олон бэрхэшээлнүүдһээ сухарингүйгөөр хүдэлжэ, эгээл үндэр бүтээсэ туйлажа, гүрэнэй даабари болон уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ байхыень хаража, урмашадаг бэлэйб. Ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэлые олоной дунда тарааха, тэдэнэй үүсхэлые дэмжэхэ гээшэ манай трестын захиргаанай, парткомой, профкомой, комсомолой нэгэдэмэл комитедэй гол шухала зорилгонуудай нэгэниинь мүн болодог. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллектив дотор БАМ-ай барилгын эхилһэн үдэрһөө хойшо хүдэлжэ байгаа хүдэлмэришэд олон ааб даа. Тэдэнэй бултанайнь нэрэ обогуудые энэ багахан бэшэг соогоо дурдахын аргагүй. Арба гаран жэлэй туршада унтаха нойр тухайгаа шэбшэнгүйгөөр, эдэбхи үүсхэл гарган, эршэ түгэлдэрөөр хүдэлһэн залуу барилгашад гайхамшаг баатаршалга харуулаа, харуулжашье ябаһаар.

«Үдэр бүхэноө үндэр бүтээсэтэ ажалаар түгэсхэхэ», «Бидэ БАМ барина бди, БАМ бидэниие хүмүүжүүлнэ», «Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабари дүрбэн жэлэй туршада дүүргэхэ» гэһэн уриануд доро трестымнай барилгашад социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ, муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлана. Жэшээлхэдэ, барилга-хабсаралгын 651-дэхи поездын коллектив табан жэлэй даабари дүрбэн жэлэй туршада дүүргэхэ гэһэн үүсхэл гаргаа юм. Ажалай, технологическа, хангалгын журамуудые шангадхаһанай, социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрүүлһэнэй ашаар тус поездын коллектив табан жэлэйнгээ даабарие 2 жэл 8 һарын туршада дүүргэв. Поездын эрхим түрүү хүдэлмэришэн, БАМ-ай барилгын түрүүшын үдэрһөө Хойто Байгалда ажаллажа байгаа коммунист В. С. Шекунов табан жэлэйнгээ даабари В. И. Ленинэй түрэһөөр 115 жэлэй ойн һайндэр болотор дүүргэхэ, түсэблөө гадуур 100 мянган кубометр шулуу бутаргажа, түмэр харгын, тоннельнүүдэй барилгада эльгээхэ гэһэн үүсхэл гаргаа юм. Манай трестын 133 бригадын коллектив энэ үүсхэлыень дэмжэжэ, эршэ зоригтойгоор ажаллажа, гайхамшаг амжалтануудые туйлана. Социалис Ажалай Герой В. И. Аксенов, Ленинэй орденто В. С. Горбатенко, Ленинскэ комсомолой шангай лауреадуул В. П. Бритиков, В. И. Рябков болон бусадай хүтэлбэрилдэг бригадануудай коллективүүд һайшаан дэмжээ бэлэй. Энэ дээрэ дурдагдаһан бригадануудай коллективүүд арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргээд, 1986 оной түсэбөөр барилга хэжэ эхилэнхэй. Һүүлэй мэдээгээр манай трестын 25 бригадын, барилга-хабсаралгын 4 поездын коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабари дүүргээд, үдэрһөө үдэр бүри ажалайнгаа эршые улам шангадхана. Эдэнэр байрын гэрнүүдые, соёл-һуудалай байшангуудые, промышленна объектнүүдые барижа, саг болзортонь ашаглалгада тушаахын тула тэмсэнэ.

Барилга-хабсаралгын 581-дэхи, 651-дэхи, 708-дахи поезднүүдай, автобазын, заһабариин-прокатна баазын болон бусад коллективүүд түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулжа ябаһаар. Энэ түрүү коллективүүдэй жэшээгээр хүдэлһэн бэшэшье олон хүдэлмэришэднай муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлана. Олон хүдэлмэришэдэй оролдосо шадабари, эдэбхи үүсхэл гаргаһанай ашаар лэ Буряадай участок дээрэ асари ехэ барилга хэгдэнэ. Бидэ 609 километр зайда түмэр харгын рельс, 150 километр зайда станцинууд шадарай түмэр харгын рельс табиһан байнабди. Трестымнай коллектив арбан жэлэй туршада Хойто Байгалда барилга хэжэ, энэ сэбдэг хүйтэн зэрлиг дайдын шэнжэ шарайе хубилгана. Ой тайгын, хада уулануудай дундуур, тоогүй олон уһа голнууд дээгүүр ашаанай поезднууд шэнхинэсэ гүйлгэлдэнэ, БАМ-ай барилгада, Эхэ ороноймнай ажахыда хэрэгтэй ашаа зөөнэ. БАМ Эхэ орондоо алба хэжэ эхилбэ. Манай «Нижнеангарсктрансстрой» трестын хүдэлмэришэдэй оруулһан хубита яһала ехэ гээд хэлэхэ байнаб. Бидэ арбан нэгэдэхи түсэбтэ табан жэлэй дүрбэн жэлэй даабари бүри ноябриин 1-дэ дүүргээ һэмди. Табан жэлэйнгээ даабари дүрбэн жэл 6 һарын туршада дүүргэжэ, КПСС-эй XXVII съездые ажалай бэлэгтэйгээр угтаха гэжэ коллективнай шиидэнхэй, энэ зорилгоёо бэелүүлхэшье аргатай.

Трестымнай коллектив Буряадай участок дээрэ у ехэ барилга хэхэ даабар 1985 ондо бидэ «Дабаан- робайкальск» гэһэн учас саг үргэлжын ашаглалгад шааха даабаритайбди. Эн рилгада 35 миллион тү һомологдонхой. Даба Северобайкальск хүрэтэ мэр харгы электриж ажал түлэг дундаа хэ байна. Байрын гэрнүүд хеэ холбооной лини, ле тивна, вагонно депонуу мэр замай вокзалнууд бусад саг үргэлжын о нүүдэй барилгада оло дэлмэришэднай хабаада муу бэшэ үрэ дүнгүүдые лана. Хойто Байгалай портна барилгашад арба лэй даабариһаа гадуур 42 лион түхэригэй барилга байна, үшөө олон миллион риг ашаглажа, гүрэнэй да болон уялгаяа бодото рэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа элсүүл Барилгашаднай КПСС-эй гай октябриин (1984 он) нумэй шиидхэбэринүүдые дото дээрэнь бэелүүлхэ зорилготойгоор социали рысөө дэлгэрүүлээд, үд үдэртэ шангаханаар хү эхилээ.

«Түсэб заабол дүүрг харин арга боломжото зарнуудта үлүүлэн дү дэхэ ёһотой»—гэжэ КП ЦК-гай Генеральна секр СССР-эй Верховно Со Президиумэй Түрүүлэгшэ Черненко КПСС-эй Политбюро дээрэ үгэ дэ зааһан байна. Зү Туйлаһанаараа хэзээ һанаагаа амарха эрхэг Шадаал һаа, эгээл һай дүн туйлаха гэһэн зо бидэ, транспортна ба шад урдаа табинабди. нэй, үйлэдбэриин, хан журамуудые шанга эгээл үндэр бүтээсэ хын, барилгын өөрын доошолуулхын тула шангаар хүдэлмэриш тэмсэжэ байна. Эдэнэ соло Эхэ ороной, рес кын ажалшадай дунда жэ болонхой. БАМ-ай гада тон лэ эдэбхитэйг баадажа, гайхамшаг а туйлаһанайнгаа түлөө коллектив Октябриин о циин орденоор шагн ха юм. Саашадаа бүри гаар хүдэлжэ, Эхэ ор гоо, түрэл партиин найдалые харюулхабди.

Ф. ХОДАКОВ,
«Нижнеангарсктрансст[рой]» трестые эрхил[...]
Социалис Ажалай Г[ерой]

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБӨӨР

Барилга-хабсаралгын 708-дахи поездын коллектив социалис мүрысөө дэлгэрүүлээд, байрын гэрнүүдые, промышленна объектнүүдые түргэнөөр, эрхим шанартайгаар барижа, хараалагдаһан болзортонь ашаглалгада тушаахын түлөө тэмсэнэ. Тус поездын хүдэлмэришэд Нижнеангарскын аэропортын барилга болзорһоо урид дүүргэжэ, эрхим сэгнэлтэтэйгээр ашаглалгада тушаагаа. Северобайкальск городһоо звенкнүүдэй һуудаг Колодная поселок хүрэтэр 60 километр харгы асфальтаар хушажа, даабаряа холо үлүүлээ юм.

Ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг хүдэлмэришэд эндэ олон ааб даа. Валерий Кудла, Владимир Горбатенко, Василий Кудей болон бусад «Үдэр бүри эгээл үндэр бүтээсэ туйлаха» гэһэн уряа доро мүрысөө эмхидхэжэ, бэшэндэз түрүү ажалай жэшээ харуулжа ябана. Валерий Кудлын хүтэлбэрилдэг бригадын хүдэлмэришэд Северобайкальскын үйлсэ, талмайнуудые, Витим тээшэ татагдаһан авто-харгы асфальтаар хушаха тон харюусалгатай хүдэлмэри хэжэ, даабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай. Василий Кудейн хүтэлбэрилдэг бригада Нижнеангарскын аэропортын барилга болзорһоо урид дүүргэжэ, ашаглалгада тушаагаа.

Залуу барилгашан Владимир Горбатенкын хүтэлбэрилдэг бригадын хүдэлмэришэд Северобайкальск городто промышленна томо томо объектнүүдые барижа, ашаглалгада тушааһан алдартай. Мүнөө тус бригадын гэшүүд 500 автомашинын гараж котельнэтэйгээр барижа байна. Дээрэ дурдагдаһан эдэ бригаданууудай коллективүүд бүхы ажалаа бригадна подрядай гурима ар дүүргэжэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлнэ, барилгын үнэ сэнгые хямдаруулна, үнэтэй материал алмална.

Барилга-хабсаралгын 708-дахи поездын коллектив үүсхэл гарган, БАМ-ай барилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, түрэл Северобайкальск городойнгоо шэнжэ шарайе болбосон түхэлтэй болголсоно. Ехэшье, багашье объектнүүдые саг болзортонь эрхим шанартайгаар ашаглалгада тушаадаг юм. Шэнэ онол арга, оньһон техникэ үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, ажалай бүтээсые эридээр дээшэлүүлнэ. Байгша оной арбан һарын туршада барилгын үнэ сэнгые 897 мянган түхэригөөр хямдаруулаа. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын предприятинуудай дундаһаа тус коллектив шалгаржа, жэлэйнгээ даабарие бүри августын 1-дэ дүүргээ бэлэй.

В. РЫЖЕНКОВА,
трестын инженер.

Байгалай эрье дээрэ ургаж бодоһон Северобайкальск хото үдэр бүри улам һайхан түхэлтэй болоно, табан дабхар байшан гэрнүүдтэй квартал ургаж бодоно.

«ЛенинградБАМстройн» нүүдэл-оньһожоруулагдамал колонныш барилгашадай хубита эндэ ехэ. Арбан жэлэй туршада эдэнэр 100 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые ашаглалгада тушаагаа юм. Колонныш коллектив түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабари сүм дүүргэнхэй. Мүнөө жэл эдэнэр городой түбтэ аптекэ, 1117 үхибүүдэй һураха һургуули, байрын дүрбэн гэр барижа бодхоогоо. Бата бэхи һууритай, саг үргэлжын эдэ байшангууд ербылдэн харагдана. Томо панельнэ гэрнүүдые хабсаргадаг Василий Василевскиин, «ЛенинградБАМстройн» управлениин шанда хүртэһэн штукатур-шэрдэгшэдэй Раис Сельшенкын хүтэлбэрилдэг бригаданууд колонныш коллективүүд соо онсо шалгаран түрүүлдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Северобайкальск хото.

В. МАТВИЕВСКИИН фото.

Д. РИНЧИНОВ

БАМ ТУХАЙ ДУУН

Алдар солоо залуу үе —
Комсомол
Ажал дээрээ дахяад үргэн
Тодолоол:
Түрэл партиин уряа дэмжэн
БАМ барибал,
Түүхэзр ехэ суутай энэ
Зам табибал.
Байгал-Амарай магистраль
Баян газараар татагдаад,
Арад зонойм хэрэгтэ
Аша, үүргээр тон ехэл!

Бааяа манаар шэнэ дайдаар
Сэхэхэн,
Баабгайн байра — бар гүн тайга
Шуу эсхэн,
Уула, хада сүмэ сохёодш,
Тэмгэ дабаад,
Олон хүүргэ, тоннель зохёон,
Бушуу дабшаал.
Байгал-Амарай магистраль
Баян газараар татагдаад,
Арад зонойм хэрэгтэ
Аша, үүргээр тон ехэл!

Амар мүрэн сэнхир номин
Байгалдаа
Агшам замаар дүтэ болоод
Байнал даа,
Ураал, Москва... Алас-Дурна
Хизаартаяа
Агуу БАМ-аар арьбадхабал
Харилсаагаа.
Байгал-Амарай магистраль
Баян газараар татагдаад,
Арад зонойм хэрэгтэ
Аша, үүргээр тон ехэл!

Рудник, станци, хото, совхоз
Хуу шэнээр,
Үльгэр гэхээр, холбон бодхон
Бүтээгээ.
Бухы замаа һэтэ гараад, —
БАМ омог даа —
Витим шадар хоёр тээһээ
Залгалдаа!

Байгал-Амарай магистраль
Баян газараар татагдаад,
Арад зонойм хэрэгтэ
Аша, үүргээр тон ехэл!

Социалис Ажалай Герой, Ленинскэ комсомолой[н шан]гай лауреат А. В. Бондариин нэрэ бүхы орон до[тор] мэдээжэ болонхой. БАМ-ай Буряадай участогай [«Нижн]еангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгы[н ...] дэхи поездын түмэр замай монтернуудай бригадые бэрилхэ зуураа тэрэ эмхидхэлэй, элсүүлхы бүүр[...] шадабаритай. бригадынгаа нэрэ солые үргэжэ ша[...] тэлбэрилэгшэ-хүмүүжүүлэгшэ байһанаа гэршэлээ.

Партиин даабаринуудые жэншэдгүй бэелүүлжэ, барилгын түүхэдэ оромоор үйлэ хэрэгүүдтэ эдэнэр[...] даа гээшэ. БАМ-ай Буряадай участогай хилые [...] саашаа Шэтын газар дээгүүр рельс табилсажа, [...] шадар «алтан залгалаа» холбохо үндэр эрхэдэ [...] Энэньшье зүйтэй. Эдэнэй эсэшэ сусашагүй ажалай [...] гэхэдэ, алар 500 модоной зайда түмэр замай рельс[...] ха юм. Түгэсхэлдэнь — ажалай ехэ Илалта! «Алт[ан зал]галаа» холболгын һайндэрэй үдэр А. В. Бондарин [...] гадынхид Эхэ оронойнгоо этигэл найдабарине харю[...] даа омогорхолой ехэ мэдэрэлдэ абтаһан юм.

Суута бригадын гэшүүд мүнөө БАМ шадархи [...] ажахын талаар ашаглаха хүдэлмэридэ хабаадана, [...] һууриинике болбосон түхэлтэй болгохын тула ор[...] Эдэнэй ажалай габьяа, даалгагдаһан хүдэлмэридэ[...] мүнис ёһоор хандалга, урма зоригжол гансашье [Байгал-]Амарай түмэр замай барилгашадта бэшэ, мүн үр[...] оронойлмнай эрхэтэдтэ, залуу үетэндэ патриотичес[...] мүүжүүлгын бодото үльгэр жэшээ болоно үгөө. [...]он. Куанда. «Алтан залгалаа» холбогдоо» — энэ БАМ-ай түүхэдэ хэтэдээ оронхой.

«Алтан залгалаагай» холбогдохын урда агуу б[...] да айлшалһан фотокорреспондент **В. Матвиевский** [...] дариин бригадые хүдэлмэриинь үедэ буулгаһан [...]

ТОО, БАРИМТАНУУД

✦ Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхинһээ «Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллектив генподрядаар хэдэн зуу миллион түхэригэй хүдэлмэри хээ, энээн сооһоо 150 миллион түхэриtынь түсэбһөө гадуур ашаглагдаһан байна.

✦ БАМ-аар арадай ажахын ашаатай поезднууд ябажа байнхай. Һая Тындэһээ Таксимо ба Шэнэ-Уоян хүрэтэр хирпнисэ абаашагдаа. Поезднууд Куанда станцяар гарана. БАМ-аар эхинһээ эсэс хүрэтэрнь «ногоон харгынэ» нээгдэхэдэ, хэрэгтэй ашаан богони болзорто асарагдадаг болоо.

✦ Трестын УРС-ын худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой хүдэлмэрилэгшэд арбан жэлэй туршада 681 миллион түхэригэй эд бараа, эдеэ хоолой зүйл хүн зондо худалдаһан байна. Хэрбээ түрүүшын жэлнүүдтэ БАМ-ай Буряадай участогта өөрын хангалтатай гансахан магазин хүдэлдэг байһан һаа, мүнөө энэ тоо 68-да хүргэгдэнхэй.

✦ БАМ-ай Буряадай участогай ниислэл хото үдэрһөө үдэртэ мүнөө үеын городой түхэлтэй боложо байнхай. Хэдэн арбаад километр зайда үйлсэ, талмайнууд асфальтаар хушагдаа, пионернүүдэй байшан, искусствын һургуули, хүүгэдэй спортивна һургуули, спорткомплекс, соёлой байшангууд хүдэлнэ.

✦ Северобайкальск хотодохи БАМ-ай түүхын музейе мүнөө 35 мянган хүн орожо хараһан байна. Эгээл түрүүшынхеэ эндэ ерэһэн бамовецуудай майхануудһаа эхилээд мантан томо тонельнүүдэй македүүд хүрэтэр, 2 мянга шахуу экспонат суглуулагдаһхай.

ТҮРҮҮ ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ ЖЭШЭЭ

Үйлэдбэриин ашаг үрые, хүдэлмэриин шанарые эрид шууд дээшэлүүлжэ, даабари болон уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ гэһэн хараа зорилготойгоор барилга-хабсаралгын 608-дахи поездын коллектив социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ, һүүлэй жэлнүүдтэ муу бэшэ үрэ дүн туйладаг болонхой. Тус поездын хүдэлмэришэд 1978 оной май һараһаа хойшо Буряадай участогай БАМ-ай агуу барилга хэлсэжэ, гүн тайгын нэмжыһэн газарта Кичерэ поселок бодхоолсоо, 120 километр түмэр харгы барилсаа, 250 километр самсаал сабшалсажа, олон миллион түхэриг ашаглаһан байха юм.

Барилга-хабсаралгын 608-дахи поездын коллектив мүнөө Кичера станциин саг үргэлжын объектнүүдые: түбэй котельнэ, вокзал, байрын гэрнүүдые бодхоожо, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэнэ, даабаряа хододоо үлүүлнэ. Поездын хүдэлмэришэд туйлаһан амжалтануудаа саашадань улам арьбадхаха, ажалай бүтээсэ ехээр дээшэлүүлхэ, барилгын үные хямдаруулха гэжэ эрмэлзэнэ. Ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэлые олоной дунда тарааха, үйлэдбэриин, технологическа журамуудые шангадхаха талаар поездын захиргаан, партийна, профсоюзай организацинууд эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри бэелүүлнэ.

Кичера посёлогой һуури табилсажа, эрхим түрүү ажалаараа Эхэ орон дотороо суурхаһан КПСС-эй XXVI съездын делегат, Социалис Ажалай Герой В. И. Аксенов олоной дундаһаа шалгаржа ябаһаар. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригада түбэй котельнын барилга хабаалагдаһан болзорһоо урид дүүргэхэ гэһэн уялга абаад, бодото дээрэнь бэелүүлжэ байна. Байгша оной гурбадахи кварталайнгаа даабарие 169 процент дүүргэжэ, Буряадай участогай хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ В. И. Аксеновой бригадын коллектив эрхимлээ. Тиигэжэ КПСС-эй Хойто Байгалай горкомой дамжуулгын Улаан туг абаһан юм.

— Байгша ондо 6 миллион түхэригэй барилга хэхэ даабаряа бүри сентябриин 1-дэ дүүргээ һэмди. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 500 мянган түхэригэй барилга хэхээр шиидэнхэйбди гэжэ 608-дахи СМП-гэй профкомой түрүүлэгшэ Г. С. Лучина хөөрэнэ.

К. ЖАМЬЯНОВ

...ряадай АССР-эй Верховно Соведэй арбадахи зарлалай арбан нэгэдэхи сесси

...ДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ

...Й АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ МАНДАТНА ...ОМИССИИН ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮНДЭҺӨӨР

... Автономито Совет Социалис Республикын Вер-... Мандатна комиссиин элидхэлые шагнажа үзөөд, ...ообо:

...эбэрэй районой һунгуулиин Түгнын 128-дахи ...унгагдаһан Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй ...башеев Константин Андаевичай эрхэ түлөөлгые

...дай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. БАДИЕВ.

...дай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

...э, Соведүүдэй байшан.

...й декабриин 25.

...ДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ

...СЕМЕНОВ БАТО СЕМЕНОВИЧЫЕ БУРЯАДАЙ ...ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ...ЛЭГШЫН УЯЛГАҺАА СҮЛӨӨЛХЭ ТУХАЙ

... Автономито Совет Социалис Республикын Вер-... тогтооно:

...гараһантайнь дашарамдуулан, депутат Семенов ...ловичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй ... уялгаһаа сүлөөлхэ.

...дай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. БАДИЕВ.

...дай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

..., Соведүүдэй байшан.

...й декабриин 25.

...ДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ

...АТ БАДИЕВ АЛЕКСАНДР АЛЕКСЕЕВИЧЫЕ ...АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ...ТҮРҮҮЛЭГШЭЭР ҺУНГАХА ТУХАЙ

... Автономито Совет Социалис Республикын Вер-... тогтооно:

...н районой һунгуулиин Твороговско 99-дэхи ок-...путат Бадиев Александр Алексеевичые Буряадай ...рховно Соведэй Хуули һанамжалан дурадхадаг ...түрүүлэгшын уялгаһаа сүлөөлөөд, Буряадай ...рховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшээр һун-

...дай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Г. ГАЛУШЕВСКАЯ.

...дай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

..., Соведүүдэй байшан.

...й декабриин 25.

...ДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ

... АССР-эй 1983 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕДЭЙ ...ХЭЛ ТУХАЙ ТООСООЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

... Автономито Совет Социалис Республикын Вер-... тогтооно:

... АССР-эй 1983 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэд-...росоое олзо оршонуудай талаар 267818 мян-...өөр, гаршануудай талаар 260611 мянган түхэ-... оршонуудынь гаршануудһаа 7207 мянган түхэриг ...алха.

...дай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. БАДИЕВ.

...дай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

..., Соведүүдэй байшан.

...й декабриин 25.

БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН ХУУЛИ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ЭКОНОМИЧЕСКА БОЛОН СОЦИАЛЬНА ХҮГЖЭЛТЫН 1985 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ТУХАЙ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет **ниигэжэ тогтооно:**

Статья 1. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин, Промышленностиин, транспортын ба хэлхеэ холбооной комиссиин, Барилгын ба барилгын материалнуудай промышленностиин комиссиин, Хүдөө ажахын комиссиин, Элүүрые хамгаалгын болон социальна хангалгын комиссиин, Гэгээрэлэй, соёлой ба спортын комиссиин, Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой болон хүн зоной һуудал байдалые хангалгын комиссиин, Гэр байрын-коммунальна ажахын, болбосон түхэлтэй болголгын ба харгы барилгын комиссиин, Байгаалиие сахин хамгаалгын ба байгаалиин нөөсэ баялигуудые гамтайгаар хэрэглэлгын комиссиин, Залуушуулай хэрэгүүдые эрхилдэг комиссиин, Эхэнэрнүүдэй ажалай ба ажаһуудалай, эхэнүүд болон үхибүүдые хамгаалгын асуудалые шиидхэдэг комиссиин оруулһан заһабаринуудые хараада абажа, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зууршалан табиһан Буряадай АССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын 1985 оной түсэбые баталха.

Статья 2. Буряадай АССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдээр 1985 ондо иимэ ургалта түйлахые тогтооходо:

	Ургалта 1984 онойхитой жэшэбэл (процентээр)
Промышленностиин продукци	102,3
Гүрэнэй капитальна һомололгонууд	115,7
Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай тоо	100,4
Ажалай бүтээсэ:	
промышленностьда	102,5
барилгада	103,0
Салин хүлһэнэй фонд	101,7
Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанда розничо эд бараанай эрьесэ (сасуулагдаһан сэнгээр)	105,6
Хүн зоной һуудал байдалые хангалгын хэмжээн	106,5
Гүрэнэй бюджедтэ байдаг һургуулиин наһа гүйсөөдүй хүүгэдэй эмхи зургаануудай үхибүүдэй тоо	104,3
Юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта һурадаг һурагшадай тоо	100,9
Больницын оро дэбдихэрэй тоо	102,9

1985 ондо Буряадай АССР-эй газар дээрэ бүхы һомололгонуудаар дүн хамта 402 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые бариха.

Статья 3. Буряадай АССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын 1985 оной гүрэнэй түсэбые бэелүүлхэ үедөө үйлэдбэридэ эрдэм ухаанай түйлалтануудые ба түрүү дүй дүршэл, бүтээсэ ехэтэй техникэ ба арга технологи нэбтэрүүлгые хурдадхажа, түүхэй эдүүдые, түлишын-элшэ хүсэнэй болон бусад материальна нөөсэнүүдые бодомжотой зүбөөр хэрэглэжэ, ажахын тоосоое бэхижүүлжэ, хүтэлбэриин бүхы шатануудта ба үйлэдбэриин участок бүхэндэ экономическа хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлжэ, тэрэниие эршэ түгэсөөр хүгжөөһэнэй үндэһөөр ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые саашаданаь дээшэлүүлхэ талаар хэмжээ ябуулгануудые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет бэелүүлхэ. 1985 оной түсэбтэ даабаринуудые дүүргэлгэдэ ажалшадые элсүүлхэ талаар социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, шухала хэрэгтэй болоод байгаа һаань, түсэбтэ даабаринуудта тодоһхолгонуудые оруулха.

Статья 4. Буряадай АССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын 1985 оной гүрэнэй түсэб тушаа Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ болон саг үргэлжын бусад комиссинуудай тобшололнууд дотор найруулагдаһан дурадхалнуудые ба ажаглалтануудые, мүн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй заседанинууд дээрэ депутадуудай хэлэһэн дурадхалнуудые, ажаглалтануудые хаража үзөөд, эдээн тушаа зохихо шиидхэбэринүүдые абахыень Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. БАДИЕВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.

1984 оной декабриин 25.

БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН ХУУЛИ

БУРЯАДАЙ АССР-эй 1985 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕТ ТУХАЙ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет **ниигэжэ тогтооно:**

Статья 1. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин, һалбаринуудай комиссинуудай, эхэнэрнүүдэй ажалай болон ажаһуудалай, эхэнүүдые, үхибүүдые хамгаалгын асуудалнуудаар комиссинуудай, залуушуулай хэрэгүүдые эрхилдэг комиссиин дурадхалнуудаар абтаһан заһабаринуудые хараада абажа, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зууршалан табиһан Буряадай АССР-эй 1985 оной Гүрэнэй бюджедые олзо оршонууд ба гаршануудай талаар 251.904 мянган түхэригэй хэмжээтэйгээр баталха.

Статья 2. Буряадай АССР-эй 1985 оной Гүрэнэй бюджедтэ гүрэнэй ба кооперативна предприятинуудһаа, организацинуудһаа ороһон олзо оршонуудые — эрьесын налог, үйлэдбэриин фонднуудай түлөө ороһон түлбэри, ашаг олзоһоо ороһон мүнгэн, олзын налог болон социалис ажахыһаа ородог бусад олзо оршонуудые — 155.969 мянган түхэригөөр тогтоохо.

Статья 3. Буряадай АССР-эй 1985 оной Гүрэнэй бюджет дотор арадай ажахыда — промышленностиие, хүдөө ажахые, гэр байрануудай-коммунальна ажахые болон арадай ажахын бусад һалбаринуудые саашадань хүгжөөлгэдэ зорюулагдажа гаргашалагдаха мүнгые — хамтадань — 64.400 мянган түхэригөөр тогтоохо.

Статья 4. Буряадай АССР-эй 1985 оной Гүрэнэй бюджедтэ социальна-соёлой хэмжээ ябуулгануудта — юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта, тусхай дунда һургуулинуудта, библиотекэнүүдтэ, клубуудта, театрнуудта, хэблэлдэ, соёл болон гэгээрэлэй бусад хэмжээ ябуулгануудта: больницануудта, хүүгэдэй яслинуудта, санаторинуудта, элүүрые хамгаалгын болон физическэ культурын бусад эмхи зургаануудта, пенси болон тэдхэмжэнүүдтэ һомололгые — хамтадань 171.591 мянган түхэригөөр тогтоохо.

Статья 5. Буряадай АССР-эй 1985 оной гүрэнэй бюджет дотор гүрэнэй хүтэлбэрилгын органуудай хэрэглэмжые хангалгада 6.808 мянган түхэриг гаргашалхаар тогтоохо.

Статья 6. Буряадай АССР-эй 1985 оной республиканска бюджедые олзо оршонууд болон гаршануудай талаар 66.747 мянган түхэригөөр, 1986 оной январиин 1-дэ эрьесын кассада 2 миллион түхэригэй байхаар баталха.

Статья 7. Районуудай болон республиканска (АССР) мэдэлэй городуудай 1985 оной бюджедүүдые олзо оршонууд болон гаршануудай талаар хамтадань 185.157 мянган түхэригөөр, 1986 оной январиин 1-дэ эдэ бюджедүүдһээ эрьесын кассада бүхыдэнь 7 миллион түхэригэй байхаар тогтоохо, тэрэ тоодо:

Районууд	1985 оной олзо оршонууд болон гаршанууд (мянган түхэригөөр).	1986 оной январиин 1-дэ эрьесын кассада байха мүнгэнэй хэмжээн (мянган түхэригөөр).
Баргажанай	7140	270
Баунтын	5788	240
Бэшүүрэй	7212	280
Зэдын	7514	280
Яруунын	5974	250
Загарайн	8472	300
Захааминай	7707	290
Кабанскын	10819	450
Хэжэнгын	4928	230
Хурамхаанай	5156	250
Хяагтын	10985	420
Мухар-Шэбэрэй	7555	280
Ахын	1814	100
Прибайкалиин	6031	260
Хойто-Байгалай	7345	240
Сэлэнгын	7859	280
Түнхэнэй	8079	270
Улаан-Үдын	7577	300
Хориин	5443	250
Улаан-Үдэ хото	47900	1600
Гусиноозерск хото	2046	100
Северобайкальск хото	1813	60

Статья 8. 1985 ондо колхозуудай олзын налогһоо, хүн зоной олзын налогһоо, эрьесын налогһоо (нютагай промышленностиин, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудай, эд хэрэглэгшэдэй хамжаанай эмхинүүдэй түлэдэг эрьесын налогһоо бэшыень), тэрэшэлэн эд хэрэглэгшэдэй хамжаанай эмхинүүдэй розничо худалдаа наймаанай эрьесэһээ дулдыдажа, эрьесын налогто нэмээгдэжэ оруулагдадаг мүнгэнһөө районуудай болон республиканска (АССР) мэдэлэй городуудай бюджедүүдтэ хабаадуулагдаха мүнгые иимэ хэмжээтэй байхаар баталха:

Районууд	Орохо түлөөһэнүүдэй процент			Эд хэрэглэгшэдэй хамжаанай худалдаа наймаанай эрьесэһээ дулдыдажа ородог нэмэлтэ налогһоо абтаха мүнгэнэй хэмжээн (проц).
	Колхозуудай олзын налогһоо	Хүн зоной олзын налогһоо	Эрьесын налогһоо	
Баргажанай	60	100	75,8	15
Баунтын	—	100	97,7	46
Бэшүүрэй	70	100	91.0	11
Зэдын	80	100	53,7	15
Яруунын	95	100	97,7	14
Загарайн	100	70	67,1	11
Захааминай	—	100	89,1	30
Кабанскын	100	60	39,9	9
Хэжэнгын	—	100	100	12
Хурамхаанай	100	100	81,8	16
Хяагтын	60	100	91,7	20
Мухар-Шэбэрэй	60	100	29,2	17
Ахын	60	100	89,4	42
Прибайкалиин	70	60	82,2	14
Хойто-Байгалай	100	35	62,7	25
Сэлэнгын	80	50	56,8	11
Түнхэнэй	100	100	100	20
Улаан-Үдын	80	100	30,7	9
Хориин	—	100	84,3	9
Улаан-Үдэ хото	—	20	37,5	—
Гусиноозерск хото	—	45	97,2	—
Северобайкальск хото	—	5	65.7	—
Республикын	—	—	41	—

Районуудай, республиканска (АССР) мэдэлэй городуудай 1985 оной бюджедүүдтэ оруулагдаха мүнгые иимэ хэмжээтэйгээр баталха:

а) нютагай промышленностиин, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудай болон эд хэрэглэгшэдэй хамжаанай эмхинүүдэй түлэдэг эрьесын налогһоо, кооперативна предприятинууд болон ниитын эмхинүүдэй ажахын организацинуудһаа абтаха олзын налогһоо, ой модоной олзоһоо, СССР-эй гэр бүлэ болоогүйшүүлэй, ганса бэе болон бага бүлэтэй эрхэтэдһээ, хүдөө ажахын налогһоо, мүнгэн-эдлэл хэрэгсэлнүүдые шүүхэ 1985 оной лотерейһээ орохо мүнгэнэй 100 процент;

б) гүрэнэй доторой шүүбэритэ эрьһаламжаһаа орохо мүнгэнэй 50 процент;

в) кооперативна болон ниитын эмхинүүдэй зөөри һайн дураараа страховалһан, транспортаар ябаһан пассажирнуудай уялгата страхованиһаа, бусад түхэлэй уялгата страхованиһаа орохо мүнгэнэй 10 процент, хүн зоной эд зөөри страховалһанай түлөө орохо мүнгэнэй 50 процент.

Статья 9. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ ниигэжэ даалгаха:

Буряадай АССР-эй 1985 оной Гүрэнэй бюджет тушаа, Буряадай АССР-эй Гүрэнэй 1983 оной бюджедэй гүйсэдхэлгэ тушаа Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин болон саг үргэлжын бусад комиссинуудай тобшололнууд дотор найруулагдаһан дурадхалнуудые, ажаглалтануудые хаража үзөөд, мүн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй заседанинууд дээрэ депутадуудай хэлэһэн дурадхалнууд болон ажаглалтануудые хараада абажа, тэдээн тушаа тодорхой шиидхэбэри абаха;

РСФСР-эй Верховно Соведэй баталһан РСФСР-эй 1985 оной Гүрэнэй бюджедтэй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй баталһан Буряадай АССР-эй экономическа болон социальна хүгжэлтын 1985 оной Гүрэнэй түсэбтэй зохилдуулан, Буряадай АССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудай олзо оршонуудай ба гаршануудай тэнсүүридэ, районуудай болон республиканска (АССР) мэдэлэй городуудай согсологдомол сметэнүүдтэ заһабаринуудые оруулха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. БАДИЕВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.

1984 оной декабриин 25.

СЭДЬХЭЛЭЙ ЭРИЛТЭЭР

«МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН» гэһэн конкурсдо ерэһэн очерк

...эрһөө харьялан ...Шэбэртэ голой хур-...аа татажа, шугы ...үзүүр дайраадхи-...дой газар эхил-...үрбан гэр хараг-...ндэ Дархан Дор-...угнаа байражапан. ...а, нютагайхидынь ...тамнай гэлсэдэг ...гэн хэтэ, хутага ...ээлиг, һикхэ ал-... гэоэл, хүн бу-...хандадаг һэн. Ком-...болохоһоо огород ...хооб, үгэрсэ, ман-..., хартаабхаар зо-...улхаяа болиһон, ... гэхэ. Үбгэншье ..., үйлэ хэрэгыень ...э хүн — одхон ...һон юм.

... хүбүүниинь ого-...рижа ургуулаагүй, ...шэ дарханшье бо-...ихан яоахаһаа шэ-...ада дурлажа, ехэ ... хүсэһэн хүсэлөө ... жолоошон боло-...н. Батынь үшөө ... талань — анхан-...ида дуратай бай-...а дэлгэпэн нажа-...сагта гэрэйнь ха-...дааг тунгалаг упа-...оо шожогонон ...һэтэлмэл һудалда ...э табижархеод, ..., ямархан тээрмэ ...эжэ һүхирхэ.

...шье, гэрэйнь дэ-...ад алхам зайдэ ... худэлдэг байгаа ...е һаа зүүн байсын ...ын дуундал абяа ...ха. Аояаниинь шу-...атан ошожо, ху-... ниилэшхэ. һүү-...э ташама уһанда ...шаха.

...ад үзэхэдэнь, го-...а һэн байна даа. ...мэ тэхэрюулхэгүй ...абши. Улаагань, ...й зай забһаргүй ...ынь сабшагдажа, ...дэжэ, хайра гам-...агдажа, танихаар бэшэ боложо эхилхэдэнь, Батын досоо муудаад абаха. Хүүен хааян урдажа, хабарай хапаар эрьеһээ халидаг Шэбэртэ голыньшье эхеэрээ шэргэжэ, уһаяа таташоо. Дээдэ Хүндыдэнь хүүесэ Потанинай леспромхоз модо унагаана ха юм. Багахандань гэрэйнь хажуугаар буухиралдан хашхаралдадаг гүрөөһэнүүдэй абяанһаа байха, хараа бараанииншье дүтэ нааша харагдахаяа болёо.

Тойрожо байһан байгаалидаа хүнэй хайра һожоргүйе ганхажа барахагүй. Бургааһанай гансахан мүшэр хухалхадань гү, томохон болоод дроовик бууень барвад, ой гораххаяа һанахадань, эсэгэнь зэмэрхэдэг һэн. Тэрээхэн буугаараа эсэгынгээ ори гансахан хэрмэ буудаад, унаад, гэдэһэез шэрээд гүйхэдэнь, агнуурияа хаян хаяһыень хөөрөөнһөөнь мэдэдэг. Хэрбээ хүн бүхэнэй эсэгэ шэнгеэрнь огород ургуулжа, газаагаа сэсэг тарижа, модо һуулгажа байдаг гээшэ һаань, сэдьхэлдэнь дүтэ болоһон байгаалинь багынхипаань һураггүй гоё һайхан байха байгаа бшуу.

Иимэ бодолнууд удаан саг соо жолоошоноор хүдэлһэн Батын зүрхэ хүлгөөдэг, һанаһанаа хүнүүдтэшье хэлэдэг һэн. Шагнахань шагнаха, үгынь үгы. Хүтэлбэрилэгшэд балай тоогоод орхихогүй. Хүнды түмэр лэ үргэлһэн хүнэй ой тэнажэ, ан гүрөөһэнэй үсөөрһэн тухай һанаагаа зобоходонь, тэжээгээ бэшэ аад, тэрээгээр яахашниб гэхысэ дуугарха заримашуул олдохо.

Нэгэтэ Бата ой тайгыешье бэшэ һаань, ан гүрөөл хамгаалжа үзэхэ гэжэ шиидэбэ. Буудахадаашье ядамар бэшэ, машинашье ябуулха. Архишье амандаа хэдэггүй, һонор шэхэтэй, хурса нюдэтэй. Һэргэг ябахадаашье абын хүбүүн ха юм. Туршаад үзэхэдэ яахаб. Һанаад үзэхэдэнь энэ хэрэгтэ тойроод балай анхаралаа хандуулаад орхиха ... һанаагаа зобогшодынь бираха, шадахашьегүй байгаа.

Удангүй Бато Доржиев һанаһан хүсэлөө бэелүүлжэ, районойнгоо охотовед болопон юм. Нэн түрүүн браконьернүүдээр тэмсэл хэхэ хэрэгтэи. Тэрэгүйдэ үрэ гарахагүй. Теэд браконьер гээшэмнай аргагүй мэхэтэй, ан гүрөөлһөө байха гүн ой соо бариха гэһэн хүнэйшье дайралдаа һаа, хайрлахагүй зон ха юм. Энээн тухай Бато Доржиевич дуулаһаншье, ном соошье уншаһан байгаа. Тиимэһээ ажалаа эхилһэн түрүүшын үдэрһөө һэримжэтэй нарин ябахые бэдоо һэн.

Нэгэтэ тэрэ машинаараа Бэшүүр ошоһон аад, хэрэгээ бүтээжэрхиһээр, егерһээ хужарта һуудаг ангуушадай бии болоһые дуулахадаа, хүбшыень үзэнгөө харгыгаар тиишэдэ үгсөө һэн. Борооной һүүлээрхи харгы шабар шабха, орохо тээшээ тэгүүлһэн шанга наранда хүсэд хатажа үрдеэгүй байба. Балайшье холо ошонгүй, егерэй хэлэһэн ёһоор, горхоной эрьеын бургааһа руу машинаа оруулжа табижархёод, жалгые үгсэн, шагнаархан ябаба. Хадахан дээрэ гараад, бүрэнхыһшэг болгохые бодобо. Иимэ борооной һүүлээр наранай шангаар шарахада, заабол улаан гүрөөһэд хужарлахаяа ярадаг. Браконьернүүд энээниие хаанаһаа алдахань һэм. Боргооһо, батаганаанай намдажа, бүрэнхышэг болохолоор, голой нүгөө тээ буугай абяан наяржа, амгалан һонор байдалые эбдэбэ. Егерэй хэлэһэн зүб байбал даа. Егерь баһа буугай абяа абажа, хужарынь оложо, гэмтэниие барижа ядаһанаа дуулгаһан байгаа. Машинадаа буутараа шэхээ табин, шагнаархаһаар лэ ябаба. Ондоо абяан зэдэлбэгүй. Будэрмэ харанхыда тиишэдэ ошохынь аргагүй, бусаха баатай болобо.

Хэдэн хоног үнгэрһэн хойно егерьтээ тиишэдэ эртэшэг ошобод. Нэгэ наран гаража, бороохон шэдэржэ байгаа һэн. Хужарынь бэдэрбэд. Олдобогүй. Теэдшье ой тайга соо хүнэй хэһэн хужар олохонь хүшэр ааб даа. Үдэшэ боложо байхада мотоциклай абяан дуулдаад, хаанашьеб доро зогсошобо. Хүлеэбэд. Энээн руу ерэхэ ёһотой. Тэдэнэр үндэр дээрэ гараад, набша намаанай дундуур наринаар хараашалаа һэн.

Тээ саагуур хүнэй ябахань харагдаадхиоа. Дурамдабад. Буутай хүн бэшэ. Гайхалтай. Тиигэбэшье тэрэ хүн, юундэшьеб, һэжэг түрүүлээд орхёо һэн. Яахадааб гэхэдэ, ходо ходо хойшоо харадаг байба. Тэдэнэр хойноһоонь алдангүй дахалдажа, бэеэ нюун ябабад. Үнөөхи хүниинь ябаһан зүргэһөөн хажуу тээшээ гаража, үгы болоод, дахин харагдахадаа, буу үргэлэнхэй гараба.

— Зогсо! — гэһэн тэдэнэй үгэ дуулахадаа, буугаа түргэн мүрһөө абажа, буудахаар бэлэн зогсоодхёо һэн. Теэд хоёр хүнэй урда юушье хэжэ шадахагүйгөө ойлгоходоо, буугаа хаяжархёод, һөөг руу һүрэн ороо һэн...

Хүдэлжэ эхилһэн түрүүшынгээ энэ ушар тухай Бато Доржиевич һамгандаа хөөрэбэ. Олон жэлдэ тоо бодолгын багшаар Шэбэртын дунда һургуулида хүдэлдэг Светлана Данзановна ехэтэ жэрхэжэ, «Иигэжэ ябаһаар, толгойгоо эдинэ гүш, хая энэ ажалаа» гэжэ хориһон юм. Нүхэрынь бодолгото болоод, бү зобо гэжэ һанааень тэгшэлбэ.

Энэ түрүүшын уулзалгаһаа хойшо табан жэл үнгэршөө. Бато Доржиевич үдэрһөө үдэртэ ногоон машинаараа ой тайгаяа гэраатай зэндаа. Зүргэ, харгы бүхэн тэрээндэ танил, хаана хэды ан гүрөөлэй байдагыньшье мэдээтэй болонхои.

Урдань Потанинай модоной ажахын хүдэлмэришэд дура зоргоороо боложо, үргээл хэжэ, гүрөөһэ буудадаг, һүниндөө машинаар ябажа, ан гүрөөһэ һаргаан гэрдэжэ, гам хайрагүй буудадаг байгаа. Тэдэнтэй эрид сэхэ тэмсэл ябуулагдаа һэн. Үргээл хэдэг, машинаар гэрдэдэг браконьернүүдые тэндэнь барижа, хуулиин урда харюусалгада табяа.

...Июлиин эхеэр Гутай өөдэ Бато Доржиевич бүлэг хүнтэй шалгалта хэхээ гараһан байна. Гутайн эхиндэ Потанинай модоной ажахын хүдэлмэришэд модо отолдог, шэрэдэг. Тэндэ хүрэжэ ерэбэд. Хулгайгаар агнуури хэһэнэй тэмдэг үзэгдэбэгүй. Хүдэлмэришэд ажалаа хэзэд, амгалан тэнюун сайланад. Бато Доржиевичай хурса нюдэн нохойн үнэрдэн гүйһэн газарые онигожо, тэрээ руу гэшхэбэ. Нохой алдаагүйл даа. Харьялан урдадаг булагай хүйтэн уһан соо хүнэгөөр дүүрэн гүрөөлэнэй мяхан шулуугаар дараатай байба. «Тэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо» гэдэгтэл, Борис Иванович Куприянов 12 калибрай дробовик буугаа тушаажа, 50 түхэригэй ялада унажа, 190 түхэригэй мүнгэн нэхэбэридэ ороһон байна.

Март һарын һалхитай бүрхэг үдэр. Бато Доржиевич Буй өөдэ гараба. Энэ уеэр паатанха суглуулагшад хүбшэ зайдаг. Теэд тэдэмнай гар һула ябадаггүй. Энээниие һайн мэдэхэ тула һамаршадай һамараа буулгадаг газарта хүрэжэ ерэбэ...

Сохиһон һамараа буулгаад, машина хүлеэжэ байһан нэгэ хүн харгын хажууда харагдаадхиба. Ондоо машинын болошоходо, һэжэг түрөөд, барижа байһан модоёо саашалха хоорондоо саһан доогуур гударжархиба. Энэнь Бато Доржиевичай нюдэнһөө зайлабагүй.

Үнэмшэлгэгүй 16 калибрай буутай байхадань, нюуһан мэдыень ошожо хараа һэн. Буугаа табяад буудадаг тагаэн байба ха юм. Ихэдээ досоонь хээд буудадаг буугай сэмгэтэй байба гээшэл даа. Балшыса баригдахадаа, тэрэнээшье гаргаха баатай болобо. Үшөө энээгээр дүүрээгүй. Мэшээгүүд соо сабшагдажа хэгдэһэн бугын мяхан бүхэлеэрээ байгаа ха юм. Тиигэжэ Улаан-Үдын авиазаводой хүдэлмэришэн Анатолий Тепляков баригдажа, харюусалгада орохо ёһоороо ороо.

Мүнөө жэл хэрмэн хаа хаанагүй олон байжа, саг болзоройнь болоогүйдэ буудаха дуратайшуул олдоо. Зариман хуряалгын түлэг хаһада хэжэ байһан ажалаа хаяжархёод, хүнды буугаа үргэлжэ, хүбшэ зайжа эхилээ. Энээн тухайда колхоз, совхозой хүтэлбэрилэгшэд милициин органда тэрэ доронь дуулгаа һааб даа. Бато Доржиевич түрүүшын дохёогоор тэдэнэй халуун мүрөөр зорёо һэн.

Тиигэжэ тэрэ «Новосретенский» совхозой хэдэн хүдэлмэришэдые буутайнь, алаһан хэрмэнүүдтэйнь барижа, ажалдань һөөргэнь бусаагаа. Тус совхозой жолоошон Иван Афанасьев 50 түхэригэй яла, 60 түхэригэй мүнгэн нэхэбэридэ унаа. Николай Литвинцев Георгий Авадин хоёр 688 түхэригэй мүнгэн нэхэбэридэ орожо, хэрэгынь сүүдтэ үгтэнэн байна.

Агнууриин хаһын эхилээгүйдэ нюусаар агнагшад Бато Доржиевич Доржиевай харааһаа зайлаагүй. Саг соогоо баригдажа, хэһээгдэхэ хэһээлтэдээ орожо байгаа.

Хүдэлжэ эхилһэн табан жэлэйнь турша соо түрүүшээр үсөөршэһэн ан гүрөөлэй мүрнүүд мүнөө хараа байса олошороо. Анхан буудуулжа һурашаһан гүрөөһэд абяа абаһаар гү, али хүниие харааһаар, һуга саашаа хараилдагша һэн. Мүнөө дан үргөөд орхихоёошье болёо. Ой тайгадаа эзэн янзаар гэшхэлэлдэн, бэлшээридээ бууна.

Агнуури хэхэ хорюултай газарнууд хаа хаанагүй байдаг ха юм. Энээн тухай Бато Доржиевич бодомжолжо, урдань гамгүй ангуушадай ябагдадаг Хайранга, Шэбэртын эхинүүдые хорюултай болгоо.

Гадна һургуулиин үхибүүд байгаалиие хамгаалха хэрэгтэ үргэнөөр хабаадуулагдажа эхилээ. Нүхэр Доржиев тэдэнэй дунда семинар, хөөрэлдөө ходо үнгэргэдэг, яажа ан гүрөөлнүүдые олошоруулха, зүбөөр эдеэлхэ тухай хөөрэжэ үгэдэг. Тиигэжэ Шэбэртын дунда һургуулиин 15 һурагшад энэ хэрэгтэ хабаадуулагданхай.

Ахалагша классай һурагша Бадмаев Витя тэдэниие толгойлдог, егерь гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй юм. Мүнөө жэл һурагшадай хүсөөр гүрөөһэ, шандага эдеэллэхэ гурбан эдюур, зургаан хужар дабһалагдаһан, уляаһа, хулһанай 400 боолто, 3 центнер үбһэн бэлдэгдэһэн байна. Һургуулидаа тэдэнэр байгаали тухай танагтай, мэргэн буудалгын кружокто эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болонхой. Хэрэгтэй сагта һурагшад Бато Доржиевичтай шалгалта хэлсэхээ ой хүбшэ гаралсадаг юм.

Иигэжэ үхибүүдые байгаалида дуратайгаар хүмүүжүүлхэ гээшэ шухалын шухала хэрэг ааб даа. Үе дамжан ошохо энэ асуудалда Бато Доржиевичай анхаралаа хандуулжа байдагынь һайшаалтай.

Оролдосотой һайнаар хүдэлһэнэйнгөө түлөө коммунист Бато Доржиевич Доржиев Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи агнууриин ажахын управлениин зүгһөө Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан. Энэ нүхэрэй ажалдаа үшөө ехэ амжалта түйлаха байһандань багаханшье һэжэг түрэгдэнэгүй.

Үдэшэлэн тээ Бато Доржиевичайда хүрэжэ ерэхэдэ, егерь Геннадий Миконинтой хамта машинаяа тоһодожо, шалгажа, сүлөөгүихэн байба. Набтарханшье һаа, бата бэетэй, дархаряагүй хурса нюдэтэй, душаһая гараашье һаа, залуумар шарайтаи тэрэнэй һаншаг сайжа эхилэнхэи. Хэды һанаа зоборитой, нарин нягта ажалда хабаатаиень һуралтагүй ойлгохоор һэн.

— Үглөөдэр суббото. Мүнөө һүниндөө шалгалтадаа яоахамнай, — гэжэ Бато Доржиевич шангахан адхасатай гараа үгэхэ хоорондоо хэлэбэ.

Тиимэ даа, амаралтын үдэрые харуулжа, браконьернүүд һүни үдэрые танингүй, ан гүрөөл хюдахаяа оролдодог. Эгээл эдэ үдэрнүүдтэ байгаалиие хамгаалагшад улам һаримжэтэй байдаг...

Ц-Д. ХАМАЕВ.

Бэшүүрэй район.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- Уран зохёолшын бодомжо
- Амаршалгын шүлэгүүд
- Дайнай баатарнууд
- Аман үгын абдарһаа

ҮРИ САДАНАРНАЙ ОМОГОРХОГ ЛЭ!

КАЛЕНДАРЬ дээрэмнай ороойдоол гурбан хуудаһан үлэбэ. Гурбан үдэрэй үнгэрхэлөөр, Шэнэ жэл гаража, үхибүүд нэгэ-нэгэ наһа нэмэхэ, харин наһатайшуул нэгэ жэлээр үтэлхэ...

Үнгэрхөөэ байһан жэлнай нилээдгүй дэмбэрэлтэй, арьбан жэл байгаа гэжэ хүн зомнай сэгнэнэ. Республикымнай олон ажалшад хубиингаа табан жэлые дүүргэжэрхёод, удаадахи табан жэлэй календарине үнинэй һэхэнхэй. Дурдабал, Хиагтын ээрэлгэ-нэхэлгын түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн Л. П. Яковенко аяар 1989 оной тоосоогоор ажалланал! Мүн лэ энэ фабрикын ажалшад М. С. Суханова, З. В. Лиф, М. А. Батуева, оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй Сэлэнгын филиалай оёдолшод Н. Г. Подгорная, В. П. Анищик, О. М. Искандерова, Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаһанай фабрикын хүдэлмэришэд Х. Г. Очирова, Т. М. Дансаранова, «Электромашина» заводһоо А. Н. Бурлакова, «Нижнеангарсктрансстрой» трестын 651-дэхи СМП-гэй бригадир В. С. Шекунов, авиазаводһоо Н. С. Кириков болон бусад түрүүшүүл хубиингаа табан жэлые түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэжэрхёод, ажалайнгаа эршэмые һуладхангүй ябаһан зандаа.

1984 ондо Буряадай промышленностиин түрүүшын томо предприятинууд — ЛВРЗ болон Зэдын комбинат — 50 жэлэйнгээ ойн баярые ажалай амжалтын оршон байдалда тэмдэглээ. Эдэ предприятинуудай эрхим түрүү ажалшад правительственнэ үндэр шагналда хүртэһэн байна. Бүри һаяхан Зэдын комбинадай ажалай түрүүшүүлдэ орден, медальнууд барюулагдаба бшуу. Тэдэнэй заримые нэрлэбэл, шанаржуулгын фабрикын машинист, 30 гаран жэлдэ энэ комбинадта ажаллаһан, урда тээнь «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордендо хүртэһэн М. Д. Гонгорова Ажалай Улаан Тугай, Холтоһон руднигай начальник, электромонтёроор ажалайнгаа замые эхилһэн И. А. Костылев Арадуудай хани барисаанай, моторист С. Д. Аюшеева «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудта хүртөө.

1984 оной эгээл баясамаар үйлэ хэрэг гэхэдэ, БАМ-ай алтан залгалаа! Имагтал орон доторнай бэшэ, харин бүхы дэлхэй дүүрэн суурхаһан агуухэ барилгын хүдэлмэри гол түлэб дүүргэгдэжэ, хэдэн зуугаад (магад, хэдэн мянгаад) жэлдэ ноирто дарагдажа байһан хүбшэ тайгын гүн соогуур, хүтэл дабаануудые һэтэ сохин татагдааша түмэр харгыгаар поезднуудай хуугайлаан таһархаяа болёо. Ажалай хэдэн олон түрүүшүүлдэ Социалис Ажалай Геройн үндэр нэрэ зэргэ олгогдохоёһоороо олгогдоо. Тэдэнэй дунда Буряадай участогай түлөөлэгшэдые — В. Н. Аксеновые, А. В. Бондаринне, Н. А. Еременкые омогорхон нэрлэнэбди.

Республикын хүдөө ажахыешье абажа хараа һаа, баясамаар дүнгүүд бии. Жэшээнь, Баргажанай суута хонишон Д-Н. Б. Сундуев табан жэлэйнгээ түсэбые мүн лэ болзорһоонь холо урид дүүргэнхэй, мүнөө шэнэ түл абалгые баһал үндэр хэмжээндэ үнгэргэхэ гэжэ тэмсэжэ байна. Ажалай үндэр амжалта туйлаһан нүхэд хонишодой, һаалишадай дунда олон.

Хүйтэндэ хүрэхэгүй,
халуунда халахагүй
Хүдэр балсанта
хүдэлмэришэ зондоо
Дуунайнгаа эрхимые
хадаг болгон,
доро дохижо баришалби.

Үнгэржэ байһан жэлнай манай Буряад ороной түүхэдэ онсо һуури эзэлхэ байһаниинь үшөө ямар ушартайб гэхэдэ, Росси гүрэнтэй нэгэдэһэн сагһаамнай хойшо 325 жэл гүйсөө. Үшөө тиихэдэ революционно хүдэлөөндэ ехэ габьяатай байһанайнгаа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ хубитаяа оруулһанайнгаа, ажахын ба соёлой байгуулалтада амжалтануудые туйлаһанайнгаа түлөө республикымнай ниислэл Улаан-Үдэмнай Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа һэмнай. Улаан-Үдын, бүхы республикын ажалшад түмэнэй дайшалхы болон ажалай габьяае үндэрөөр сэгнэһэндэнь, улам бүри һайнаар хүдэлмэрилжэ, түрэл партиингаа ашые харюулха болонобди.

БУРЯАДАЙМНАЙ дэбисхэр дээрэ үлзы һайханаар үнгэрһэн 1984 оной календарь дээрэ һүүлшын гурбан хуудаһан үлэбэ. Шэнээр булсыһан гүлгэдэй задархаболотор мүшэртөө шагтагалдажа байһан модоной шарлаһан набшаһадые эдээхэй хуудаһануудые һануулна. Эдэ гурбан хуудаһанай удаа дараалан таһалагдахада, үнгэрэгшэ он түүхын харгыда орожо, манһаа холодон саашалха. 1984 оной түгэсэхэлөөр, XX зуун жэлэй барагдатар, оройдоол 16 жэл үлэхэ...

1985 он хадаа КПСС-эй XXVII съездэдэ эдэбхитэйгээр бэлдэлгын жэл болохо. Энэ хадаа манай партиин, Эхэ оронноймнай ажабайдалда юунтэйшье сэгнэшэгүй томо үйлэ хэрэг гэжэ мэдэгдэнэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүн гаргагдажа, ороноймнай экономическа болон социальна хүгжэлтын саашанхи түсэбүүд, онсолон хэлэбэл, арбан хоёрдохи табан жэлэй даабаринууд тодорхойлогдохо байна. Тиимэһээ арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбые дүүргэжэ үрдигшэд эршээ һуладхангүй, саашадаашье һайнаар ажаллаһан зандаа байха, харин түсэбтэ даабарияа дүүргэжэ ядажа ябагшад бүхы хүсэеэ зангидан хүдэлмэрилхэ болоно бэшэ гү? «Түсэбөө дүүргэнгүй, олоной дунда улайжа, сайжа, һэшхэлээ үбдэжэ ябаха гээшэ муухай гэжэ һанагшаб», — гэжэ РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат, Яруунын түрүү һаалишадай нэгэн Х. М. Митыпова нэгэтэ хэлэжэ байгаа агша бэлэй. Алтан мэтэ үгэнүүд лэ!..

Тиихэдэ РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдтэ, мүн нютагай Соведүүдтэ һунгалтада бэлэдхэл түлэг дундаа ябажа байна. Һунгалтын үдэрые мүн лэ ажалай үндэр бэлэгтэйгээр угтаха гэжэ социалис мүрысөөндэ орогшодые магтамаар.

Гарахаяа байһан 1985 ондо совет арад, түрүү үзэлтэ хүн түрэлтэн Агуухэ Илалтын 40 жэлэй ойн баярые һүр жабхалантайгаар тэмдэглэхэ бшуу. Европые үнэниинь хэлэбэл, бүхы бүмбэрсэг дэлхэйе фашизмын күрин тахалһаа абарһан алдарта Совет Армиин, баатар совет арадай габьяае хүн түрэлтэн мартахагүй!

Зүгөөр 1941 онииe дабтаха, фашизмын хоро шарые дэлхэй дүүрэн һүжэрөөхэ һанаатайшуул бии гэжэ бидэ һайн мэдэнэбди. Тэдэнэй харата һанаашалгын бэелхэгүйн түлөө ленинскэ Коммунис парти, Совет засаг түрэ аша үрэтэйгөөр тэмсэнэ, эб найрамдалай нангин хэрэгэй батаар илахын түлөө саашадаашье тэмсэхэ юм.

Гэхэ зуура асари ехэ энэ тэмсэлэйнь улам урагшатай байхын тула хүн бүхэн өөр өөрынгөө даажа байһан участок дээрэ эрхимээр хүдэлхэ зэргэтэй, имагтал һайн хүдэлхэ бэшэ, мүн хажуудахи нүхэдөө һайнаар хүдэлхые урялха, коллективэйнгээ ажахынгаа урдалхын түлөө тэмсэхэ зэргэтэй гэжэ манай парти манине һургадаг ха юм.

Ажалай түрүүшүүлые магтан дуулаха, үе сагайнгаа түүхые бэшэлсэхэ гээшэ уран зохёолшодой, журналистнуудай, искусствын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй нэн түрүүшын уялга болоно гэжэ мүн лэ партимнай һургана. Гэхэ зуура ажалай алишье участок дээрэ түрүүшүүл олошорог лэ, хүдэлмэриин шэнэ баатарнууд тодорог лэ гэжэ үреэхэ дуран хүрэнэ. Юундэб гэхэдэ, жэл бүхэнөө амжалтаар үдэшөөд, Шэнэ жэлые ажалай даашагүй бэлэгтэйгээр угтадаг нүхэдэй ашаар лэ табан жэлнүүдэй түсэбүүд дүүргэгдэдэг, республикын, бүхы ороноймнай хүсэн арьбажадаг байна ха юм. Энээнһээ уламжалан хэлэбэл, эб найрамдал хэтэ мүнхэдөө илаха, үсөөхэн жэлтэй үлэһэн XX зуун жэлэй түүхэ баяжаха, үри саданарaймнай омогорхон баясамаар юумэн элбэг байха болоно ха юм!

Цырендулма ДОНДОГОЙ.

«ХАТАН БАХА»

Гүрэнэй Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай коллектив хатан-баха тухай ород арадай онтохоной аялгаар драматург Галина Соколовагай бэшэһэн зүжэгые эдир харагшадтаа Шэнэ жэлэй бэлэг болгон табиба.

Театрай ахамад режиссер В. Кондратьев энэ зүжэгые найруулан табяа, уран зурааша Е. Будажапова сценын шэмэглэлые түхеэрээ.

Зүжэгэй гол рольнуудые артистка С. Шарапова (Хатан-Баха), Буряадай АССР-эй габьяата артист Д. Сультимов (Хаан-Эсэгэ), республикын арадай артист М. Елбонов (Яга хүгшэн) гэгшэд гүйсэдхэнэ. Бусад рольнуудта Буряадай АССР-эй арадай артистка Н. Токуренова, республикын габьяата артистка Б-Х. Рабданова, артистнууд Б. Цыденов, В. Самбуев гэгшэд наадана.

Ц. ЦЫРЕНОВА.

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГА

Буряадай гүрэнэй Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтда мэдээжэ артист Цыден Бадмаевтай уулзалга һаяхан болобо. Театрта, кинодо («Бүргэдэй һүүлшын жэл» гэжэ кинодо Бөөгэй ролиие наадаһан байна) хүдэлдэг үе саг, өөрынгөө хэһэн хүдэлмэри тухайгаа бэлигтэ артист суглараrгшадта хөөрэжэ үгөө.

Илангаяа Германиин Демократическа Республикын ниислэл Берлин хотодо үнгэргэгдэһэн залуушуулай болон студентнэрэй Бүхэдэлхэйн 3 дахи фестивальда хэбаадаһан тухай дулаахан үгэнүүдээр тэрэ дурсан хөөрөө:

— Тэрэ фестиваль 15 үдэрэй туршада үргэлжэлөө һэн. Дэлхэйн элдэб оронуудай түлөөлэгшэдэй, залуу үетэнэй үнэхөөрөөл ехэ һайндэр болоһон юм. Тэндэ ямар юумэн намайе тиитэрээ гайхуулааб гэжэ һураа һаатнай, янза бүриин хэлэтэй, элдэб яһанай залуушуул тэндэ сугларжа, эб найрамдалай хэлэн дээрэ бэе бэеэ ойлголсодог байһандань баясаа һэм гэжэ хэлэхэ байнаб. Залуушуул нэгэдээд байхадаа, асари зорилгонуудые шиидхэжэ шадаха айхабтар ехэ хүсэн мүн гэжэ тиихэдэл ойлгоо һэм, — гэжэ Ц. Бадмаев уулзалгын үедэ хөөрөө бэлэй.

Манай корр.

Бэлигтэй залуу композитор Анатолий Андреевэй түрүүшын ехэ захата — «Песня поэта» гэһэн балетнэ зүжэг искусствада дуратайшуулай халуун һонирхолые үүсхэжэ байнхай. СССР-эй арадай артист Л. Линховоин, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша М. Заславский гэгшэдэй бэшэһэн либреттын үндэһөөр тус зүжэг мүндэлөө юм. РСФСР-эй арадай артист, Россин федерациин гүрэнэй шангай лауреат П. Абашеев баледые найруулан табяа.

Баледэй гол партинуудые бэлигтэй артистнар Ю. Муруев, Е. Самбуева гэгшэд хатарна. Һаяхан Юрий Муруевта РСФСР-эй габьяата артист гэһэн үндэр нэрэ зэргэ олгогдоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баледһээ хэһэг. Ю. Муруев хатарна.

А. ЧЕПАКИНАЙ фото.

Арсалан ЖАМБАЛОН

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ ҮРЕЭЛНҮҮ[Д]

Түмэн жэлэй саанаһаа
Түүхэ дамжажа ерэһэн
Тогтон һууха газартаа
Тоонто гэжэ түбхинэһэн,
Түрэл дэлгэр Буряаднай,
Түүрээн шамдаа ханданаб.
Шэдитэ уран араднай,
Шэнэ жэлээр амаршалнаб!
Буурал һаншагта Саянай
Бурьялма аршаанһаа
хүртэжэ,
Булган захата дабаанай
Булар сээжые нүхэлжэ,
Хоридохи зуун жэлэй
Харгы — БАМ баринал.
Байгал далайн алдар соо
Баялигыень арьбадхан,
Галуута нуурай абдар
соо,
Галта шулууень малтажа,
Галаб үенүүдтэй тэнсүү
Габьяа солодо хүртэбэш,
Гүндүү томо заводуудшни
Мүндүү хүсөөр эршэдэжэ,
Хүндэ индустри шиниин
Мандан байһые
гэршэлнэл.
Коммунис ажал дэлгэржэ,
Холын хараа түсэбшни
Ходол урид дүүргэгдэнэл.
Шэжэр мүнгэн дуулгашни
Шэнэ үглөөе угтанал.
Баатар арадни, шамдаа
Баглаа шүлэгөө
зорюулнаб!
Улаан-Үдэ ниислэлнай
Дулаан элшээ түгөөжэ,
Ууган хүсэтэ Буряадаа

Урма баяраар халяа[...]
Урма баярай дэбжэ[...]
Улад зоной сэдьхэл[...]
Ульһа нэмээн нала[...]
Уряа болон дамжаг[...]
Арюун нангин хүсэ[...]
Агуу ажалаар бүхэл[...]
Аша габьяата ажа[...]
Алтан үдөөр
мүнхэл[...]
Хүдөө дайда нютагу[...]
Хэзээшье гандахые[...]

Тала, гүбээ,
нутану[...]
Таряагаар долгил[...]
ба[...]
Һаали фермэ бүхэн[...]
Һүн далай салгида[...]
Һаалиша, малша
хүнү[...]
Һанаа дүүрэн бай[...]
Город, тосхон,
һууринү[...]
Гоё һайханаар һалба[...]

Түмэн залуу айлну[...]
Түрэ хуримаар на[...]

Уран хонгёо багаш[...]
Урган дэгдэжэ ябаг[...]
Зоболон үбшэн са[...]
Зол жаргал мүнхэ[...]
Хаанашье дуунууд
хан[...]
Хаба зоригоо нэгэд[...]
Эрхэ сүлөөгэй ар[...]
Эб найрамдал батаа[...]

ҮНЭН СЭХЭ ХӨӨРЭЛДӨӨ[...]

УРДЫН СОЛДАДУУ[...]

...һургуулида дайнай ветерантай уулзалгын болоһон тухай гурбадахи классай һурагшын хөөрэхые нэгэтэ дуулаа һэм: «Тэрэ героизм, баатаршалга гээд лэ хэлэхэ юм. Теэд өөрөө оройдоол нэгэ дахин шархатаһан, хоёрхон медальтай, бэшэниинь миниихидэл адли значогууд». Эдэ үгэнүүдые дуулахадаа гомдооб. Энэ тэрхэгэр хүбүүн аад, баатаршалгын ямар сэнтэйе һэнгэргүйгөөр тодорхойлнол. Мүн фронтовигойшье түлөө гомдолтой байгаа. Баатаршалгын сэнгые шуһаараа түлэһэн хүн аад, дайнһаа Герой болоно бусаагүйдөө эшэжэ, дайшалхы шангуудтаа магазинһаа худалдажа абаһан значогуудые нэмээ гээшэ бэзэ.

Энгэр дүүрэн орден яларуулһан хүнүүдэй дээдэ алдар сууда гараха, ехээр хүндэлэгдэхэ ёһотойнь ойлгосотой. Гэбэшье Геройн нэрэ зэргэдэ хүртөөгүйшье һаа, бүхы хабаздаһан байлдаанууд соогуураа үнэн сэхээр ябажа гарагшадые, окоп соо дааараһан, нороһон, үдэршье, һүнишье добтолгодо бодоһон, һомонуудые зөөһэн, самоледуудые ниидэлгэдэ бэлдэһэн хүнүүдые мүн лэ хүндэлхэ, тэдээндэ доро дохихо ёһогүй аалди!! Иимэ солдат хүнэй хэһэн хүнгэн бэшэ сэрэгэй ажалые тооложо барахыншье аргагүйл!

Бусад ядаг юм, мэдэнэгүйб, харин би дайнһаа бусаһан арадай зараса тухай дуу шагнахадаа, ээлүүдгүй уйладаһам хүрэдэг. «Будапешт хотын түлөө» медаль үбсүүн дээрэнь ялараа һэн. Оройдоол ганса медаль. Теэд ондоо шан үгы хадань Илалтын ниитэ хэрэгтэ тэрэнэй оруулһан хубитань бага гэжэ хэлэхэ аалди?

Арбан долоошье хүрөөгүйдөө дайнда ошоһон фронтовик-зохёолшо Булат Окуджава иигэжэ бэшэһэн байдаг: «Илалта тухай хэлэбэл, би ямаршье баатарлиг үйлэ хээгүй хүм даа. Илангаяа гайхамшаг сэрэгшэдэй хажууда ахирхан солдат байһан бэзэб. Гэбэшье намгүйгөөр Илалта туйлахань бэрхэтэйшэг байха һэн гэһэн этигэл ябабашье намда байдаг юм. Нэгэл рядовойн хэмжээгээр бэрхэтэйшэг байха һэн».

Сагай ябаса тоггоогдошогүй. Дайнда эгээл залуугаар оролсоһон рядовой мүнөө жара хүрэжэ ябана. Ветерануудай хүндэлэгдэхэ ёһоороол хүндэлэгдэнэ гээшэ. Гэбэшье... урдань фронтовик ябаһан хүнэй прилавогта сэхэ ерэхэдэнь, ээлжээндэ байгшадай заримдаа юун гэлсэдэгыень дуулаа һэн гүт? «Бүхы дайнда бэшээшээр һууһан аад, мүнөө болоходо, саарһаа харуулхань урдаа байгаа ёһотой». «Үнэн зүбые тодоруулагша» иимэ хүнүүдтэ дайнда бэшээшэ ябаха гээшэтнайшье «курортын тушаал» бэшэ байгаал даа гэжэ этигүүлхые оролдоһоной хэрэг бии гү?! Үгы хадаа. Ойлгохогүй.

Нэгэтэ сошорто байтараа, Советскэ Союзай Герой[...] газетэдэ гараһан очерк[...]хые хөөрэлдэхыень [...] һэм. Һамганайнь үнэм[...]ень харуулжа, юушьеб[...] гэһэниинь үгэниинь [...]раагаа юм ха. Үнэн героинууд иимэл ха [...] гэжэ ээлжээндэ байгша[...]та зүбшөөхэ байба. Т[...]ройн ажабайдалай хар[...]гамынь намдашье на[...]даа һэн гэжэ нюухагүй[...] энээнэй үндэһөөр ехэ [...]лолнуудые хэжэ болох[...] Тэрэ хүн өөрөө иимэ [...]дөөнэй үедэ байгаа һа[...]ниие дэмжэхэгүй һэн г[...]нанаб. Ажабайдалдамн[...]дэб олон ушар тохёо[...] хүн бүхэнэй байдалын[...] ондоогоор тохордог [...] Фронтовигуудшье тиим[...]гаа.

Ээлжээндэ байнгүй [...] абахын түлөө солдаду[...]наһаяа хайрлангүй ябаа[...] Гэбэшье тэдэнэртэ ээл[...] байхань улам хүндэ [...] Үдэр ерэхэ бүри хүндэ[...]но. Теэд урдаа оруул[...] урда ямар нэгэн хёрхо[...] вахтер шэнги ветеранай[...]шэлгые тон наринаар [...] гээшэмнай эшхэбтэр бэ[...] Гурим гээшые сахиха [...] юм бэзэ. Теэд ветера[...]нэй пиджагта хадаатай[...] ороноо хамгаалгын [...] дайнда илаһанай 25 ж[...]һэн бүхы фронтовигуу[...]ратай, бүгэдэ арадта [...]тэмдэгыень харахадаа[...]жээндэ оруулалтай бэ[...]гү?

Гансал магазинууд ту[...]дэ хэлэгдэнэгүй. Дайна[...]рануудые, урдын солда[...] хүндэлхэ гээшэ хаа х[...] манай ажабайдалай ёһ[...] болохо зэргэтэй. Тэдэнэ[...]тануудые тон анха[...]гаар хараха, ажал ба [...]тыень эмхидхэхэ, аж[...]лайнь асуудалнуудые[...] хэлсэхэ ёһотойди... [...]нүүдтэ болон наһаж[...]нүүдтэ һуурияа үгэд[...]шалтайбди гэжэ радиог[...]хидоор һануулхадаа, [...]гай метродо зүб юум[...]дэнэ гээшэ. Гэбэшье [...] зол жаргалай түлөө з[...]һаяа, бэеынгээ элүүр[...]һэн хүнүүдтэ анхара[...] хандыт гэһэн тусхай [...] хүлеэхэ болоо һаа, ти[...] сэдьхэл һэшхэлгүй ам[...]лоно!

...Гурбадахи классай [...] тухай дахин хэлэхэм. [...]дын солдат хүбүүхэн[...]хынь буляажа шадааг[...]шэ ааб даа. Булта го[...]лэжэ шададаг бэшэлд[...] тэрэ гансаараа энд[...] гү? Ветераниие удаада[...]жээ ябуулгадаа урин[...]гуулиин багшанар [...]ёһын тэдыдэ үнгэргэхэ[...]гаа. Даймнай нэгэ, [...]мнайшье нэгэн ниитэ[...] Гэбэшье хүн бүхэнэйх[...] ондо ондоо, дабтаг[...] байгаал. Генерал бу[...] Рядовой бүхэнэйхи. Э[...]бү мартаял.

Валерий ЕВ[...]
СССР-эй Журналист[...]
холбооной ш[...]
ла[...]

ТААБАРИНУУД

Урдаһаа барихада —
дошхон,
Хойноһоонь барихада —
номгон.
(Галтай сусал).

Хулгана худхаба,
худагта хаяба.
(Эдеэ эдихэ).

Зэд тогоон
дүүрэндээ һайн,
Зэрлиг шэлбэ
нариндаа һайн
(Зула).

Хара сартаа хамаг
юумэ ашабаб.
(Таг).

Зуудай үбгэн зуун
долоон онгоошхотой.
(Үхэрэй һархинсаг).

Гэнэг лама,
тархяа шааба,
Дуугай лама,
доогуураа дуугарба.
(Хэнгэрэг, хонхо).

Даб' гээд далаа шааба.
(Үүдэ хааха).

Сагаагшанаа наша
наншаһаар тугаллуулба,
(Айраг бүлэхэ).

Хотониинь уйтахан,
хусань мүргэдэг.
(Таряа нюдэхэ).

Шогшор бурхан
шабар үргэтэй.
(Зумбараа).

Талын ганса шабганса
Габи-жараад яратай.
(Хурабша).

Гэнэн хүн
гэдэргээ гүзээтэй.
(Хүлэн бүлэшэн).

Жэжэ шүрэ нүхэгүй,
Жэн торгон захагүй.
(Одо мүшэд).

Унаахай хаанай бэлэг
Унаһаар үгы болошобо.
(Бороон).

Талын ганса модонһоо
Табин дараанса хуулабаб.
(Ном ираха).

Хаан уулын оройдо
Саһан оробо,
Хайлахаһашье бэрхэ.
Хасаг тэргын эбдэрбэл,
Заһахаһашье бэрхэ.
(Хүнэй хүгшэрхэ).

Гунан бухын хэбтэһэн
газарта
Гурбан жэлдэ ногоон
ургабагүй.
(Түймэрэй һуури).

Хара һамган
Хака һахиба.
(Суурга).

Ехэ сарай дала ехэ гү?
Ерэтэй үбгэнэй нюдэн ехэ гү?
(Үрхэ үүдэн хоёр).

Мүльһэн дээрэ мүшөө
тоолоно ябабаб.
(Таряа сохихо).

Ээндээ эрхэ соохор
Бэшэндээ бэрхэ соохор.
(Ном).

Шагнаахайн газаа
Шара дааган уяатай.
(Һиихэ).

Будамтуу

ХУЛГАНА ЖЭЛЭЙ ҺҮҮЛШЫН ҮДЭРНҮҮДТЭ

Ама сагаан хулганын һүүлдэшье шагтагалдажа, жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ бирагүйшүүл абиртаха сагтаа абаралгын мүнөөхил «аврал» соносхохо беатай болодог ха юм.

— Хайрата нүхэд! Үлүү үдэртэй үндэр жэл байгаашье һаань, түсэбэй дүүргэгдэхэнь гайтайхан хэрэг болобо. Ушар тиимэһээ мүнөө үдэшэ барандаа үйлсэнүүдээр ябажа, нэгэ мүһэн түсэбөө дүүргэхэ дурадхал оруулнаб,— гээд, Гусиноозёрскын горгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо, арадай дружинануудай штабай начальник В. И. Суетин дуудалгаар арай гэжэ суглуулагдаһан дружиннигуудаа шарайшалба.— Холбоолжоной хоёрдохи болон дүрбэдэхи участогуудай, тэрэшэлэн 697-дохи ПМК-гай дружиннигууд ороороо нэгэн доро дежурствада гаража, бүхы жэлэй туршада хэгдээгүй ажалаа бэелүүлээ гэһэн тэмдэг табюулжа, гарасалдаха болобот...

Зуун гушаад дружиннигуудай һүрэгөөрөө үйлсэдэ гарашахада, гусиноозёрскынхид сошохоһоо байтагай, сожоошье татаагүй. Иимэ «аврал» болохонь гэжэ үглөөгүүрһээ һураг таража, нүгэлтэй нүхэсэдэг зариман архиин магазинуудые аяар холуур тойрожо, аманда багтахагүй бүдүүлиг хараалнуудаа хазаарлажа, залан сэхээр ябатараа, гартаа улаан боолтотой хүнүүдтэ харгы гаргажа, хажуушаа болоод, ёгтолон дохилзобод...

Эдеэ хоолой хоёрдохи магазинда оробобди. Архи худалдаха гурим жэншэдгүй сахигдана хэбэртэй. Наймаалагшадшье саана хоргодоод бэйнагүй, харин ажалайнгаа газарта уриханаар энеэбхилһэн харагдана. Юрын үдэр тэдэниие ооголходошье наашаа гаража хайрладаггүй юм һэн. «Аврал» гээшэмнай, юрэдөөл, туһатай хэрэг юм байна. Город соо хон-жэн. Энергетикын ниислэл гэжэ дэмы нэрлэгдэһэн Гусиноозёрскын харанхы үйлсэ, талмайнуудаар төөриһэн архиншадай хуугайлааншье дуулданагүй. Тэмгэ харанхыда тэмтэрһээр, ниитын журам сахидаг хоёрдохи пункт ерэбэбди.

— Үнинэй харагдаа үзэгдөөгүй дружиннигууд мүнөөдэр вахтын журналда нэрэ обогоо бэшүүлбэл,— гэжэ тус пунктын начальник Д. Д. Ефименко урматайгаар мэдүүлбэ.— Зүгөөр 697-дохи ПМК-гайхид дахин ерээгүйл. Тус коллективэй жэлэй эхинһээ хойшо 120 дружиннигые 11 дахин дежурствада табиха ёһотой юм. Харин оройдоо арбаад хүн жэлэй туршада хоёр дахин дежурствада гараа.

Дмитрий Данилович энэ пунктые февраль һараһаа даажа байна. Урдань эндэ Гусев гэжэ нүхэр «хүдэлхэдөө», зарим дружиннигуудтай архидадаг, магнитофон шангаар наяруулжа, пунктын хүршэ айлнуудта амар заяа үзүүлдэггүй һэн. Тиихэдэ тус участогай инспектор, милициин хүдэлмэрилэгшэ М. Первов дружиннигуудай хүдэлмэреэр һонирходоггүй, пункт тээшэ харгыгаа мартажархиһан байгаа ха юм.

— Мүнөөшье участогаймнай инспектор ородоггүй. «Нюур шарайешни мартажа байнабди, угайдхадаа фото-зурагаа орхиходошни яаха5?!» гэжэ енгэлэгшэбди,— гэжэ Д. Д. Ефименко хэлэнэ.

Гусиноозёрскын дружиннигууд «түсэбөө бэелүүлжэ байна» гэһэн һураг дуулаагүй Б. Очиров, Ю. Найданов гэгшэд (Тохой һуурин) тэлэрүүлгын газарта орошоод байба. В. Чашкин, А. Насупаев гэгшэд «аврал» тухай дуулаһаншье һаа, нэгэндээ нэтэржэ, архи уугаад, дружиннигуудай хүсөөр эндэ асаруулагдаһан байха юм.

— Аа, Насупаев, хонохоёо ерээ гүш?— гэжэ тэлэрүүлэлгын газарай дежурна хэлэхэ зуураа, бидэндэ ойлгуулна: —Энэ нүхэр эндэмнай «прописокатай» болонхой. Жэлэй эхинһээ арба дахин манайда тэлэрээд, «Гусиноозёрская» шахтадаа хүдэлхөөэ ошоно. Тэндэнь юундэ хэмжээ абадаггүй юм ааб даа?!

Зуун гушаад дружиннигай хамтын хүсөөр энэ үдэшэ 27 хүн тэлэрүүлгын газарта тэлүүлжэ асарагдаһан байна. Эндэһээ ямар тобшолол хэлтэйб?

Үе-үе болоод эмхидхэгдэдэг кампаниин гуримаар бэшэ, харин саг үргэлжэ ябуулагдадаг һэргылэмжын хүдэлмэриин ашаар ниитын гурим сахигдаха ёһотой? Зүб гү?

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Буряадай АССР-эй ажалшадай 1985 оной социалис уялганууд. «Эхэ ороной үндэр дээдын шагналнууд барюулагдаба» — ТАСС-ай мэдээсэл. Һунгалтые угтуулан. «Этигэл найдалда хүртэгшэд» — материалнуудай суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Хүрцынгөө хашаа соо ороод үзэ...» — А. Митниковэй статья. Гурбан мянгатанай клуб.

Гурбадахи хуудаһанда. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй арбан нэгэдэхи сесси дээрэ баталагдан абтаһан документнүүд. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Хамтымнай голхорол...» — А. Коротаевагай очерк.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 9.55 — «Рядом с тобой» — үхибүүдтэ фильм. 11.05 — «Спортлотогой» 52-дохи тираж. 11.15 — «Рассмешите клоуна» — уран һайханай фильм. (2-дохи сери). 12.20 — Шэнэ һонин (12.25 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.20 — «Эжын һургуули». 16.55 — «Беляночка и розочка» — уран һайханай фильм (ГДР).

Улаан-Үдэ. 18.35 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 18.55 — Лодзь хотодо үнгэргэгдэһэн иллюзионистнуудай уласхоорондын конкурсын дипломдо хүртэһэн В. А. Цыренжаповтай уулзалга.

Москва. 19.30 — «Служба улыбки» — телефильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — Залуушуулда «Ханинарай уулзалга» гэһэн шэнэ жэлэй пресс-конференци.

Москва. 20.50 — «Свадьба соек» — хүгжэмтэ фильм. 22.00 — «Время». 22.35 — «Юун? Хаана? Хэзээ?» — телевикторина. 1984 оной түгэсхэлэй уулзалга. 00.35 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 00.50 — Шатараар дэлхэйн чемпионат.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — «Восходящий поток» — телефильм. 9.35 — «Ульяновскдахи уулзалганууд». 10.20 — «Одессын хэрэм» — уран зурагай ба шэмэглэн гоёохо искусствын музей. 11.00 — Драматурги ба театр А. Н. Островский. «Волки и овцы». 11.55 — «Виктор Третьяков тухай 30 интервью». «Ленинградцы — дети мои» — уран һайханай фильм. 14.20 — Белоруссиин телевидениин программа. 15.35 — «Ород хэлэн». 16.05 — Концерт. 16.35 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 18.00 — «Танай һонирходог юумэн» гэһэн циклһээ.

Москва. 18.25 — «Быть нужным людям» — телефильм.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00— «Зураг бүхэндэнь — наран». 20.15 — Харьковай тр[...] завод тухай.

Москва. 21.00 — «[...] нойрсогты, багашуул». «Таанад энээниие хэж[...]хат». 22.00—«Время». «Про Клаву Иванову» һайханай фильм. 2[...] «Мужчина и женщ[...] концерт.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000.

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-8 корректорская — 2-33-61, выпускающие—2-35-95, объявлений — 2-65-54

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-04724. Заказ № 299. Индекс 04649.